

J. V. V. Kof

Val. Orožnovi
S P I S I L.

Zbral in priredil
Mih. Lendovšek,
vikar v Ptujl.

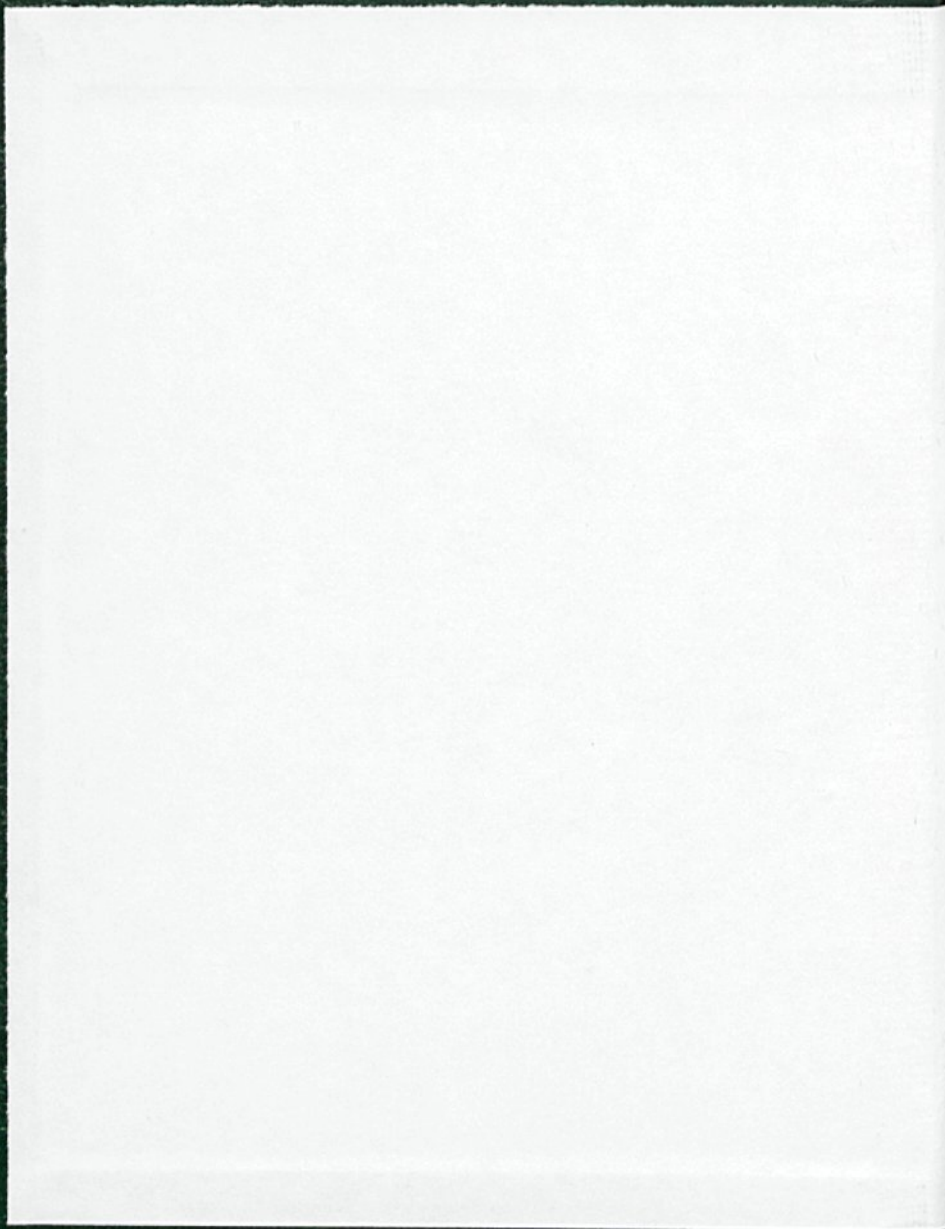
Založil in izdal
Ignacij Orožen,
k. šk. konzistorijalni svetovalec in korar stolne cirkve v Mariboru.

Cena 60 kr.

V CELOVCU.

Natisnila in prodaja tiskarnica družbe sv. Mohora.

1879.

Pop. 25/6. 1952.
O. D.

DR. JOH. W. J. J. J.
ED. D. J. J. J.
V. GELJU

V. Orozery

National J.Krajec v Novomestu.

EDVARD K. JONČI
EDVARDA KARJELJA
V CELJU

Val. Orožnovi

S P I S I L.

Zbral in priredil

Mih. Lendovšek,

vikar v Ptuj.

Založil in izdal

Ignacij Orožen,

k. šk. konzistorijalni svetovalec in korar stolne cirkve v Mariboru.

Cena 60 kr.

1879.

Natisnila in prodaja tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.

Val. Orožovi

SPISI

CA 205

D 13 / 1989

Valentin Orožen.

(Črtice.)

I.

arodil se je Valentin Orožen na Sevnem, prijaznem griču blizu Št. Jurja pod Rifnikom, ob južnej železnici, dne 31. januarja l. 1808 od priprostih kmečkih starišev.

Šolal se je najprvo doma v Št. Jurji. Gimnazijalne študije dovršil je v Celji in v Gradci, bogoslovske pa v Celovci in v Št. Andražu na Koroškem.

Dne 4. avgusta l. 1835 prejel je zakrament sv. reda. Na veliko Gospojnico istega

leta obhajal je v svoji rojstni fari primicijo, sv. novo mešo, pri kateri se je popevala od njega samega zložena „pesen pri novi sv. meši.“ *

Pastirjeval je kot kaplan l. 1835—36 v Pišecah, l. 1836—38 na Ljubnem, 1838—42 v Poličanah, l. 1842—44 v Šmarji, l. 1844—46 v Podsredi, l. 1846 v Pilštanji, l. 1846—52 pri sv. Mihelu v labodski dolini.

Potem je služil kot provizor v Sjelah pod hribom sv. Uršule blizu Slovenjegrada l. 1852—55; od l. 1855 do 31. julija 1872 pa kot kurat pri sv. Martinu na Dretni blizu Gornjegagrada.

* Prim. str. 70. Ta pesen, kakoršna stoji v naši zbirki, tiskana je v Drobtinica l. 1851 str. 261 in se je popevala pri novi sv. meši g. Antona Vereza v Podsredi l. 1846, pa tudi že pri mnogih inih primicijah, se vé, da vselaj odnosno spremenjena.

Leta 1872 podal se je v pokoj, ter je svoja posledna leta — nekoliko oslavljen na umu priživel v Okonini pri Gornjemgradu, kder se je dne 4. maja l. 1875 preselil v boljšo večno domovino.

Bil je rajni Valentin Orožen vesel, živahen, dobro- in odkritosrčen človek.* Družba zvestih prijatlov in pa veselo petje, to mu je šlo črez vse na svetu. Grlo imajoč slavulj-tice peval je še v svojih starih dnéh, da so poslušalci kakor očarani krog njega stali. Najljubše so mu bile nja lastne popevke, pred vsemi: „Rad bi tamkaj bil“, „Kde so moje rožice“, „Mrzli veter tebe žene“, „Oj oblaki, kaj hitite“, „To žlahno vinsko kapljico“.

„Slovan bil je z dušoj, s telom“, za majko Slavo gorelo mu je celo življenje

* Prim. „Slov. Gospodar“ l. 1875 štev. 24 in 25.

srce. Njegovemu rodoljubju bile so pretesne meje slovenske; željno oziralo se je njegovo oko vsikdar tja doli po slovanskem jugu — Jugoslavija velika in edina bila je zadnja njegovih želij na svetu. Literarno zedinjenje vseh Jugoslovanov, a pred vsem Slovencev in Hrvatov, veljalo mu je kot neobhodna potreba. Zato so njegovi rokopisi, pa tudi nja objavljene tvarine, polne „iliriznij“, in ko bi bilo po njegovem, pisati bi morali Slovenci in Hrvati nekako umetno napravljeno mešanico obeh jezikov, ki bi pa ne bila ne slovenščina in ne hrvaščina.

II.

Valentin Orožen bil je Slomšekov učenec in to že v celovški duhovščnici od l. 1831—35; od svojega mojstra navzel se je slovenskega duha in rodoljubja. V Slomšekovem „Ahacelnu“ l. 1833 nahajamo tudi

prvo Orožnovo pesen „spomlad“ (str. 18 n. zb.) in v Slomšekovi knjižici: „Troje ljubeznjivih otrok“ leta 1838 drugo: „očetova roka“ (str. 14.)

Orožnove pesni so priproste, srčne, v nekotih nahajamo pravo dramatično živahnost. A visokih idej, izvanredne plodovitosti pri njem ne najdemo, tudi posebne izvirnosti ne. Slišal je kde pesen, ki se je njegovemu srcu prilegala, zapomnil si je napev in zadržaj in potem ono isto zakrožil po svoje; na ta način je nastalo več njegovih najboljših pesnij. Umel pa je zapeti tako, da človeku do živega gre; najlepši dokaz temu je, da si je narod precej njegovih pesnij osvojil. Pesni: „Moje želje“, „Vse mine“, „Lastavici slovo“, „Očetova roka“, „Spomlad“, „Pri zibeli“, „Veselje Štajerca“, „Napitnica“, in druge postale so popolnoma narodne in se prištevajo onim,

katere slovenski Štajerci, posebno na desnem bregu Drave bivajoči, najrajši popevljejo.

Pesniško blago, kar ga imamo od našega Valentina — malo ga je, da, jako malo, če pomislimo na štiridesetletno delovanje (1830—72). Kako je to? — Pravi razlog tej prikazni, mislim, da tiči v pesnikovi naravi. Bil je rojen pevec in pesnik z bistrim umom in živo domišljijo obdarovan — pel je rad in mnogo, pa pesnikoval jako malo. Samota mu nij ljubila, soba mu je bila vsaka pretesna, črnilo nij mu dišalo in pero nerado v roki ostajalo. Pesnice, kolikor jih imamo od njega, prišle so bolj po naključbi, kakor iz srčnega nagona na papir. Zadrževala so ga gotovo tudi službena opravila, ki duhovniku puščajo le malo časa in veselja za poezijo, tožba, kakoršno smo že tudi od drugih

mlajših duhovnikov večkrat slišali. Ko bi se bil Orožen bolj marljivo uril in ko bi bil bolj pridno delal, prav lahko bi si bil pridobil med štajerskimi slavci odličnejše mesto, če ne prvega.

III.

Kmalu po Orožnovi smrti izjavila se je od mnogih strani, posebno od rajnega pevca osebnih prijateljev in znancev po savinjski dolini, želja, naj bi se njegove premile pesni zbrane izdale. Pozno sicer, toda vendar le ustreza se zdaj tej želji, in to po domoljubni radodarnosti veleč. g. založnika, pesnikovega imenskega * brata.

Gosp. založniku posrečilo se je koj po smrti pesnikovi vso njegovo ne ravno bogato literarno zapuščino dobiti v svojo last,

* Druge sorodnosti med njima nij. Pis.

in stavil je pisatelju teh vrstic ponudbo, naj Val. Orožnove pesni in spise pripravi za natis. Rade volje sem se lotil tega dela, nekaj zato, da se ohrani dragemu rojaku in vsikdar vnetemu rodoljubu spomin, nekaj pa ker vemo, da nam Slovencem treba na slovstvenem polji tudi drobno zrnje zbirati in pogube otimati.

Moje delo je bilo, da sem rokopise vestno pregledal in porabil, raztepane spise zbral in uredil, ter za natis pripravil s tem, da sem ilirizne odstranil, v pesnih tu pa tam kako grčavo vrsto ogladil, nekoje tudi spremenil. Vendar vseh teh poprav in sprememb tukaj naštevati vidi se mi odveč, in menim, da čitatelji-sodniki tega ne bodo zahtevali.

Med rokopisi, katere hrani sedaj semeniška bukvarnica v Mariboru, nahaja se

zvezek z napisom: „Glasovi mojega srca,“ to je zbirka lastnih pesnij, a škoda, da jih va-njo nij več napisanih, kakor le samo deset, namreč pesni na str. 7, 14, 26, 28, 30, 33, 35, 37, 38, 40.

Kar je bilo Orožnovih pesnij že kedaj objavljenih, so te le:

V Ahacelnu pesen na str. 18;

v „Troje ljubeznivih otrok“ pesen na str. 14.;

v „Drobtinica“ l. 1846 pesen na str. 33, 54, 58;

v „Drobtinica“ l. 1848 pesen na str. 7;

„ „ „ 1851 „ „ „ 44,
53, 66, 70;

v „Drobtinica“ l. 1852 pesen na str. 1, 9;

v „Novicah“ l. 1854 pesen na str. 35;

„ „ „ 1865 „ „ „ 40;

Vse ostale v naši zbirki vzete so iz zapuščenih rokopisov.

Posledni „glasovi“ rajnega Valentina so bili: „Novomešniku“ str. 38, „Prijetelu Jakobu“ str. 37, in „Grob zaročnici“* str. 26.

Pesen: „Moje želje“ str. 1, natisnjena je po Drobtinica^h l. 1852 str. 238; a pred kratkim došel nam je v roke drug, kakor se kaže starejši, če ne prvotni, tekst te pesni. V tem se berô samo štiri kitice, in ste naši tretja in četrta tam prva in druga, a tretja in četrta pa se glasite tako-le:

Rad bi tamkaj bil,
 Kder sem fantič se sprehajal,
 Po zeleni trati rajal,
 Ko srcé še ved'lo ni,
 Kaj je žalost, kaj skrbi —
 Rad bi tamkaj bil!

* Ima v rokopisu naslov: „Mrtva ljubezen.“

Rad bi tamkaj bil!

Tamkaj rajsko je veselje

Tamkaj čiste srca želje,

Tam nedolžnost je domá

Tam v nebesa pot peljá —

O da tam bi bil!

„Veselje Štajerca“ str. 33 tiskana je v Drobtinica h l. 1846 str. 200 s pristavkom: „poslali P. E. Zagorc“; ker jo pa Orožen v svojih „glasovih“ odločno med svoje uvrščuje, umeti moramo ono „poslali“ tako, da je g. Zagorc, bivši frančiškan v Nazarih pri Mozirji, to pesen v savinjski dolini slišal popevati, da se mu je dopala, si jo je zapisal in Slomšek u „poslal“ v porabo. Orožen je, kakor stoji spredi povedano od l. 1836—38 opravljaj kaplansko službo na Ljubnem in v tem času je zložil ovo pesen.

Drugi del knjige obsega prevod vrlo

mičnega Schmidtovega igrokaza: „die kleine Lautenspielerin“. Po papirju in pisanju soditi dokončal je Orožen ta prevod med l. 1833—40; ali ta prvi rokopis je gledé jezika jako pomanjkljiv. To je pozneje sam sprevidel in ravno zato se je dvakrat lotil popravljanja. Pa ker nij bil, kakor smo že zgoraj omenili, nikdar poseben prijatelj peresu, začetega dela nobenokrat dovršil nij. Drugi popravljeni tekst ne sega dalje nego do 7. nastopa v I. dejanju; v tretjem pa je dovršenih le prvih pet nastopov in začetek šestega. Kar je rajni pesnik dvakrat poskusil in začel, pa ne dokončal, storiti sem moral jaz, kolikor se je dalo, ker prvotni prevod ne sodi za dandanes v javnost.

Tudi tretji del knjige „različni spisi“ nij preobilen iz istega povedanega razloga.

Poročilo svoje sklenem z želijo, naj pre-

ljubljeni mi Slovenci to knjižico prijazno sprejmejo kot majhen donesek k rasti in pomnoženju domanjega slovstva, ter kot spominek na umrlega blagega pesnika, ki spada med prve prijatele in podpornike novejše slovenske književnosti.

V Pt u j i mesca decembra 1878.

Mih. Lendovšek.

Popravki.

Str. 5. v prvej kitici je izpala četrta vrsta: „Kder vesela se glasi.“

„ 45. v četrti vrsti od spodaj namesti: „Jezusa Krista“ beri: „Jezu Krista.“

„ 80. v tretji kitici izpala beseda „črn“. Oni dve vrsti se glasite:

Oj to je zamorski kralj,
Ker je črn, pa v zlatu zal!

Druge manjše pomote si bodo blagovoljni čitatelji sami popravili.

I. del:

P E S N I.

—
„Glasovi mojega srca.“

I. del.

P E S E N I .

„Kde je pevec zdaj vesel,
Ki je to prepeval? —
Naj bi enkrat še zapel,
Kratek čas nam delal!“

A.

Različno.

A
Handwritten

Moje želje.

Rad bi tamkaj bil,
Kder po polji veter žene
Žitne valove rumene,
Prepelica: „pet pedi“ —
Rad bi tamkaj bil!

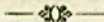
Rad bi tamkaj bil,
Kder po dragah bistra reka
Kakor živo srebro teka,
Kder zelene trate prt
Mene zove v pisan vrt —
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kder visoke so planine,
Čudoskalne globočine,
Kder boječa srna spi,
Strma peč v nebó moli —
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kder v zelenem gaji poje
Slavček poleg ljube svoje,
Kder se milo družita,
Mehko gnjezdo znašata —
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kder mladine krasno cvetje
Zalša grla milo petje,
Kder nedolžnost je domá,
Spake sveta ne pozná —
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil!
Tamkaj rajsko je veselje,
Tamkaj čiste srčne želje,
Tam v nebesa je od tod
Prosta in vesela pot —
Rad bi tamkaj bil!

Vse mine.

Kde so moje rožice,
 Pisane in bele?
 Moj'ga srca ljubice,
 Žlahno so cvetele —
 Ah, pomlad je šla od nas,
 Vzela sta jih zima, mraz!

Kde so moje tičice,
 Kam so odletele?
 Oh nedolžne pevkice,
 Kak' so žvrgolele —
 Zanjke b'le nastavljene,
 Tič'ke so se vjele vse.

Kde je hladni potok moj,
 Kder sem se sprehajal,
 Ko skušnjav nevarni boj
 Mene je obdajal? —
 Suša vélika bilá,
 Zemlja je popila ga.

Kde je moja utica,
 Utica zelena?
 Kde je hladna senčica,
 Z lipice spletena? —
 Hud vihar podrl je njo,
 Ah, zelena več ne bo!

Kde je tista deklica,
 V vrtu je sedela?
 Lepa, kakor rožica,
 Pesnice je pela —
 Hitro, hitro mine čas,
 Mine tudi lep obraz.

Kde je pevec zdaj vesel,
 Ki je to prepeval?
 Naj bi enkrat še zapel,
 Kratek čas nam delal! —
 Hitro, hitro mine čas,
 Ah, ne bo ga več pri nas!

Lastavici slovo.

Mrzli veter tebe žene,
 Ljuba lastovka, od nas,
 Ki znaš lipice zelene
 Si mi pela kratek čas.
 Vsako jutro, tička moja,
 Rano si prepevala,
 Vsako noč je pesen tvoja
 Sladko me zazibala.

Kadar koli si zletela
 V svoje malo gnjezdice,
 Vsakokrat si mi zapela
 Milo pesen v srčice.
 Zdaj pa iz zvonika line
 Zadnjo pesen žvrgoliš,
 Ker čez hribe in doline
 V tople kraje si želiš.

Tja, kder toplo solnce sije,
Kder nobene zime ni,
Tja naj veter te zavije,
Tam prijatelj moj živi.
O povéj mu, da ga ljubim,
Ljubim svoje kot okó,
In zvestobo mu obljubim,
Dokler srce živo bo.

Zleti tudi, ljubeznjiva,
V ono malo mestice,
Mile solze kder preliva
Srce moje sestrice;
O povej ji, ljubka mila,
Da vse dobro ji želim,
Da ljubezen ni minila,
In ne bo, doklér živim.

Blizo mesta griček zali,
Išči griček ograjen,
Ondi najdeš grobec mali
Z rožicami obsajen.
V črnej zemlji tam počiva
Bratec ljubi, bratec moj —

Tička moja ljubezniva,
Lepo milo tam zapoj.

Tak' pozdravljaj v ptujem svetu,
Moj'ga srca ljubčike,
In o prvem mladem cvetu
Zopet k meni vrni se!
O da b' cvetje mlad'ga leta,
Skoraj se prikazalo! —
Oh, znabit' pa bodeš vjeta,
Videti te več ne bo. —

Zdaj boš zapustila mene,
Oj kak' srce me boli —
Mrzli veter proč te žene,
Pojdi, ker te veseli! —
Oh, da ni mi perje dano!
Rad, o rad bi spremljal te;
Pa v ledovje zakovano
Moje revno srce je.

Jutrnica.

Žbudi se, spregledaj oko,
Ozri v nebo se visoko!
Zora lepa, zora zlata
Že odpira svitla vrata.

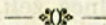
Zgodno solnce lice vmiva,
Na vrhonce žarke zлива;
Veličastno se dviguje,
Božjo slavo oznanuje.

Izpod gore u dolice
Bistre tekajo vodice,
Po kamencih se drobijo,
Božje glase žuborijo.

Po grmičih, po goščavah,
Svitlozlatih zelenjavah
Truma tičic žvrgoleva,
Hvalo stvarniku prepeva.

Mili glasi niz brdine
 Se razlegajo v doline,
 Pevajo pastirci zali,
 Da so z Bogom zopet vstali.

Tako tudi srce moje,
 Pevaj Bogu čute svoje!
 Mili, blagi, jaki Bože,
 Bože — vse se s Teboj može!

Očetova roka.

Da zvezde na nebu igrajo
 In luna se milo smeji,
 Po stropu nebeškem migljajo —
 Očetova roka stori.

Da orel v nebesa gor šine,
 Ogledati solnce želi,
 In zopet spusti se v nižine —
 Očetova roka stori.

Na vejah se ptičji rod ziblje
 Da tol'ko lepó žvrgoli,
 Da v prahu črviček se giblje —
 Očetova roka stori.

Da dežek nam zemljo namaka,
 In tratico spet omladi,
 Da jagnje po pašniku skaka —
 Očetova roka stori.

Če sever sovražni popiha,
 Da drevo zelenje zgubi,
 In rožici glavo zaviha —
 Očetova roka stori.

Če strašno gromi ino bliska,
 Da zemlja se z nebom maji;
 Če toča po polji peliska, —
 Očetova roka stori.

Če jokam in solze prelivam,
 In meni se hudo godi,
 Pa tudi dobrote če uživam —
 Očetova roka stori.

O človek! Očeta se drži:
 Prelepo za te On skrbi;
 Nja roke nikdar ne zavrzi —
 Ker modro vse ona stori.

Dečko s planine.

(Odlomek.)

Jaz sem dečko iz planine!
 Gledam doli na ravnine;
 Zora vstaja tu z menoj,
 Prvi solnca žark je moj!
 Jaz sem dečko iz planine!

Spod pečine studenica
 'Zvira hladna mi vodica;
 Kadar koli poželim,
 Lehko žejo si vgasim.
 Jaz sem dečko iz planine!

Naj se le, planina moja!
 Burja koli tebe pôja,
 Sever tuli, kliče v ples,
 Jaz pa vriskam, pevam vmes:
 Da sem dečko iz planine!

Kdar je blisk in grom v ravnini,
Sije solnce na planini —
Ah moj dragi blisk in grom,
Varuj mi očetov dom!
Jaz sem dečko iz planine!

Ko po gorah krog gorele,
V boj grmade nam velele,
Sabljo hrabro sukal bom,
Branil vero, cara, dom!
Jaz sem dečko iz planine!

Spomlad.

Sneg za to leto slovo je že vzel,
 Hranil je starček svoj čamar vesel,
 Zebca zapela,
 'Z parne zletela:
 „Nisi me mrazek ti vzel!“

Slišiš po gaji prepevati tam!
 Ptičke vesele spet prišle so k nam;
 Kak' žvrgolijo!
 Tebe budijo:
 „Lepa nedolžnost le vstan'!“

Tamkaj po polji, po njivah povsod
 Zgodaj prepeva škrjančekov rod;
 Kvišk' se podaja,
 Lepo obhaja
 Solnca veselega god.

Tamkaj, kder solnce potoke srebri,
 Pen'ca vesela na vrbi sedi,
 Lepo prepeva,
 In se ogreva,
 Stvarnika svoj'ga časti.

Tebi stvarnica na smeh se drži,
 Ona zdaj novo obleko dobi;
 Travn'ke zelene,
 Rož'ce rumene,
 Kako nas to veseli!

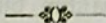
Črešnja vsa bela na griču stoji,
 Gleda na breskvo, ki v vrtu cveti;
 Vse razcveteno
 In omlajeno
 Teb' se naproti smeji.

Vse se zdaj giblje, veselo živi,
 Cvetu na vsakem bučel'ca sedi;
 Tam po ravnini,
 Lepi ledini
 Fantič metulje lovi.

Tamkaj po solnčnatih holmcih — aj, aj!
Pridni pastirci imajo svoj raj;
 Lépo igrajo,
 V kolo skakljajo —
Hola! — kak' juckajo zdaj!

Mnogo veselja res vigred nam da,
Urno pa nas do poletja pelja;
 Leto brž mine,
 Jesen tud' zginе,
Zima nam roko poda.

Tak' bo minula tud' tvoja mladost,
Se spremenila življenja sladkost;
 Vse bo minilo,
 Vse se stemnilo,
Prišla bo smrtna britkost.

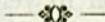

Spomlad in mladost.

(Odlomek.)

I poletji vsaka trava
Se povzdigne, v cvetji plava;
Solnce, leto ko obide,
Cvet iz zemlje spet izide,
Stvarnica se pomladi.

Ali mladost kadar projde,
Nikdar zopet več ne dojde —
Beli sneg na glavo padne,
Žile bivajo nam hladne,
In srcé oledeni!

Skrjanček.

(Odlomek.)

Kadar zlato solnce vstaja,
 Po livadah roso maja,
 Že škrjanček milo speva,
 Rano vstajati veleva
 Rataju.

U nebesni slavi pliva,
 Veličastvo božje vživa,
 Prost u zraku gostoleva,
 Boga moliti veleva
 Rataju.

Sadaj gleda iz višine,
 Sadaj pada u nižine,
 Njive prazne naj poseva,
 Pevajoč on to veleva
 Rataju.

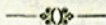
Moja ovč'ka.

Ovč'ka moja bela
 Brzna in vesela,
 Z glavico pokima,
 Da me rada ima.

Ovč'ka vsa nedolžna,
 Ona ni ubožna ;
 Tak' tud' srce moje,
 Zato rado poje.

Ovč'ki dajem travo,
 Zéleno otavo ;
 Ona meni mleko,
 Volno za obleko.

Zato blaga više
 Srce mi ne išče ;
 Tukaj dosti toga,
 Tamkaj gledat' Boga !

Pri zibeli.

Haj, tuja, haj!
 Se pase ovč'ka zdaj,
 Ji ata lepo žvižgajo,
 In mama lepo pojejo —
 Haj, tuja, haj!

Haj, tuja, haj!
 Na nebu ovč'ka zdaj,
 Je jagnje svetla zvezdica,
 In ovč'ka lepa lunica —
 Haj, tuja, haj!

Haj, tuja, haj!
 Le spavaj dete zdaj!
 Tud' spalo božje jagnje je,
 Ki nas odrešilo je vse —
 Haj, tuja, haj!

Haj, tuja, haj!
 Ti dam 'no ovč'ko zdaj;
 Je lepa bela kakor sneg,
 Bo prišla sem na zelen breg, —
 Haj, tuja, haj!

Haj, tuja, haj!
 Nič se kujat' zdaj;
 Bi prišel črni sultan kmal'
 Bi hudo dete vgriznit' znal —
 Haj, tuja, haj!

Haj, tuja, haj!
 Odlazi sultan zdaj!
 Saj te nobeden klical ni,
 Ker moje dete sladko spi,
 Haj, tuja, haj!

Grob zaročnici.

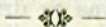
Kde čem tebe, ljubeznjiva moja!
 Zakopati zdaj, ko si 'zdihnila?
 V mojem srci ni za te pokoja —
 Ti si pokoj meni vgonobila.

Ako denem te v zemljico črno,
 V zemlji, draga! ne bi ti segnila;
 Zemlje Vila bi košice tvoje
 V žlahne drage kamne zbila.

Ako te spustim v globoko morje,
 V morji ne bi ti se raztopila;
 Morska Vila dragocenost tvojo
 V belokrasne bisere bi zčila.

Pak bi došli blagaželjni židi,
 Tebe bi iz zemlje izkopali,
 Tudi te iz morja potegnili,
 In po celem svetu razprodali.

Vzdigni se! in naj te angel vodi
 Gor do neba; tamkaj zvezda bodi;
 Meni žalostnemu sijaj svetlo —
 Tam te svet ne najde — z Bogom hodi!

Oblakom.

Oj oblaki! kaj hitite
 Toli naglo zrakom pot?
 Mene tukaj pa pustite,
 Ki bi z vami rad od tod!
 Ah oblaki premileni,
 Malo pomudite se!
 Poleg vas je drago meni —
 Seboj uzamite me!

Ali idó neprestano,
 Gluhi za mileni glas,
 Nečó znati srca rano,
 Rano, kojo čutim jaz! —
 Solznim okom samec tražim,
 Majke svoje dragi sled,
 Toda srca ne vtolažim,
 Ker ne morem je dospet'.

Po livadah sam žalujem,
Tira srca želja me,
Tja v daljavo izdihujem,
Tam ljubezen moja je!
To edino tolažilo
V žalosti še zdaj imam:
Si zapojem pesen milo,
Da odmeva daleč tam.

Záto vsaj to prošnjo eno
Spolnite, oblaki! mi:
Ker ni z vami dovoljeno
Revežu se vzdignuti,
Nes'te seboj v daljne strane
Moj'ga petja žali glas,
Da spoznade sina rane
Majka Slava vsaki čas!

Prijateljstvo.*

Le vstajaj, le vstajaj, mi srce gorkó,
 In grlo mi gladko prepevaj lepó:
 Naj pesen se moja k nebesom glasi,
 In milost na srce in jezik rosi.

Če hočeš prijateljstvo pravo spoznat',
 Zapel ti od nja bom, poslušaj me rad!
 Prijaznosti srce odprto imej,
 Podobo prijatlov v dveh trsilh poglej!

Dva trsa v vinogradu vsajena sta
 Dorasla prav blizo en druga obá,
 Sta si korenin'ce zaplela zvestó,
 Da močen vihar jih razmajal ne bo.

* Poslovenjena.

Prihruje od severja hudo vremé,
Prav zvesto tovarša objameta se;
Razkrušit' se eden od druga ne da,
Stojita al' padeta skupaj oba.

Obljubo storila prezvesto sta si,
Dopolnit' taisto nju srce želi:
Že v malem se vadiť, zvestobo držat',
Da bota zamogla v velikem obstat'.

Si spletata z malega venec zvestó,
Da se pri velikem odtrgal ne bo;
Kdor v malem se trdno, zvestó ne drži,
V velikem kaj rado mu tud' spodleti.

In kar si prisežeta, to se zgodi:
Nju venec je zelen, cveti in zori!
Priklanja ju zima in teža vročin,
Povzdigne ju zopet obljuje spomin.

Če eden omaga, se drugi solzi,
Če vidi, da vstaja, se ž njim veseli;
Veselje je slajše, in žalost nehá,
Če ju si delita med sébo obá.

Presladko mi je, od prijateljstva pet',
 Še slajše je, prav'ga prijatla imet';
 Če hudo bo vreme, bom pesen zapel,
 Prijatla se spomnil, in bodem vesel.

Prepevaj le duša, in prosi Boga,
 Da b' zmirom prijatla si dobra bilá:
 Naj zemlja razpade, naj svet se zdrobi,
 Resnična ljubezen na večno živi!

Veselje Štajerca.

Ko je veselje Štajerca,
 Če Bog mu sladka vinca da:
 Juhé! juhé! zajucka rad,
 Se žalosti ni treba bat'.

Ko zima jemlje že slovó,
 Obreže Štajerc trs lepó:
 Juhé! juhé! šparon, reznik,
 Boš dal nam grozdja spet velik'.

In ko spomlad prihaja že,
 Vesel v vinograd Štajerc gre:
 Juhé! juhé! z motkoj kopá
 Okoli trsa svojega.

In kadar grozdje odeveti
 Se zopet Štajerc veseli:
 Juhé! juhé! zdaj vezat gre
 Z rženo slamo trsovje.

In ko se čriček oglasi,
 Se srce Štajercu smeji:
 Juhé! juhé! skor gremo brat',
 Bom težke brente nosil rad.

In kadar pride Martin svet,
 Pogleda Štajerc v svojo klet:
 Juhé! juhé! žlahno blagó,
 • Zdaj boš mi žule célilo!

O Bog te živi, ljubi brat!
 Da b' ga še pila dostikrat:
 Juhé! juhé! radujmo se,
 To so navade Štajerske.

Oj ti dežela Štajerska,
 Da b' vsikdar bila blažena!
 Juhé! juhé! tud' za naprej
 O mili Bog! na nas poglej!

Napítnica.

To žlahno vinsko kapljico
 Zdaj hočemo popiti,
 Zavezo staro bratovsko
 Želimo ponoviti;
 Na zdravje pij ga bratu brat,
 Da bi veseli bili!
 Znabiti da je zadnjokrat,
 Da vkupaj bomo pili!

Tekoči čas beži ko zvir,
 Nam kratko da živeti,
 In naglo hoče ljubi mir
 Nam ljuta smrt zatreti;
 Zato ne dajmo dolgo stat'
 Te čaše, bratje mili!
 Znabiti da je zadnjokrat
 Da vkupaj bomo pili!

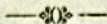
Sem zmiraj verno ljubil vas,
Če tud' ni b'lo poznati;
Do vas je srce vsaki čas
Gorelo, dragi brati!
Al' danes dajmo si spoznat',
Da smo si dobri bili —
Znabiti da je zadnjokrat,
Da vkupaj bomo pili!

In pride dan in pride noč,
Ko v kolu bomo stali,
In desne roke si drugoč,
Ko stari bratje dali;
Zapeli bomo tistokrat:
Oj hvala, Oče mili!
Saj ni biló še zadnjokrat,
Ko vkupaj smo ga pili!

Zdravje.

(Odlomek.)

Kdor se divje jeze brani,
 V srci sveto čistost hrani,
 Zmerno vživa pitje in jedi,
 Zdravja ljubega se veseli!

Prijatelju Jakobu.

V globini duše svoje
 Uzdržujem ime tvoje;
 Ljubav najna bodi taka,
 Kakor kaže ime Jaka.

Novomešniku.

Phoebe fave! novus ingreditur tua
 templa sacerdos. Tibullus.

Naj Bog nad tebe stegne roke svoje,
 Naj z blagim okom te pogleda milo,
 Kot gledal te je, položivši v krilo
 Slovenke te u varstvo matke tvoje!

Naj Večni blagoslov na te razlije,
 U srce mlado, prosto tuje snage,
 Naj mir duševni — svetla zvezda zmage —
 Na blagem licu tvojem vedno sije!

In prve meše dar naj te spomina,
 Kak matke, ki je v boli te rodila,
 Tak one, ki te jemlje dnes za sina.

Spominaj eno še — za tisto moli,
 Kinasnava daja vse — o Slavamila! —
 Naj solnce jo obsije svuda doli!

Žolcpaškim planinam.

Oj junaške lepe gore,
 Lepših, lepših svet ne zmore!
 Ve očesom mojim mile
 Dnes ste prvič se odkrile.

Danes gledal sem višine
 Čvrstih Štircev domovine;
 Kder Boga uči poznati
 Deco vsaka lahko mati.

Slava božja tukaj sluje,
 Kder nebo peč poljubuje,
 Kder vodice romulijo,
 Črez kamenje se drobijo.

Mila Štir'ja, ti si moja,
 Moja je lepota tvoja;
 Ti si moja mi edina:
 Bodi ravna, bod' planina!

Vojaški očenaš.*

Oče naš! Bog gospodine!
 Ki z nebesne gor višine
 Pravo vladaš doli vse;
 Ki na zemljo blagor liješ,
 In za vojske šibe viješ,
 Čigar ime sveto je!

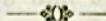
Daj v kraljestvo Tvoje slave
 Dojti nam, če bi krvave
 Strele pokončale nas;
 Jaki Bože, Ti nas vodi,
 Tvoja volja naj se zgodi,
 Ker smo Tvoji vsaki čas!

Daj nam kruha — ne obilo,
 Samo za vsakdanjo silo,
 Za vojaške lake dni;
 Zbriši naše grešne čine,
 Tud' sovražniku krivine,
 Ki če piti našo kri!

* Poslovenjena.

Verni dragej domovini
Čemo stati slavski sini,
Kadar boja počí dan;
Toda zmagane psovati,
Drzno mor in rop iskati,
To skušnjavo tiraj v stran!

Oče! jači našo snago,
Kloni nam slovito zmago,
Reši nas od vsega zla!
Večni Tebi se priznava
Vekovita čast in slava,
Amen, amen, hvala vsa!

Angelina.

(Odlomek.)

Stara mati udovica,
Zapuščena bolestnica,
Že devet dni zlo boluje,
Že devet noči 'zdihuje.

Pri bolnici Angelina,
Mlada krasna hči edina,
Noč in dan le majki streže,
Noč in dan se nič ne vleže.

Ko nastopi dan deseti
Bolestnica u kreveti
Po mrliško ude stegne,
In z nobenim več ne megne.

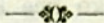
Jerom! jerom! tak' zavpije
Angelina in se vije;
Jerom! jerom! smrt nemila
Zdaj si mater mi vmorila!

Mati! mati! moja draga,
 Moja draga, moja blaga!
 Kam bom zdaj se obrnila?
 Komu s'rota se 'zročila.

Kaj mi revi je začeti? —
 Nijmam nikogar na sveti,
 Da se v moji tužni sili
 Mene sirotice vsmili.

Rekali so rajni ata,
 Rekali ji mati zlata:
 Kadar nam zatisneš oči,
 Dete! Jezusu se 'zroči.

Pred razpelo Jezusa Krista
 Pade, kakor angel čista,
 Angelina — svete rane
 Ji dadó moči neznane.

Lavorik.*

I.

U Milanu o pol noči sam
 Sivi vojvoda bedí še tam;
 Zemljovide skrbno pregleduje,
 Vojske snuje, v duhu razpeljuje.
 Zdaj le odpré tiho se dvorana —
 Ptuja glej gospá! in nepoznana
 Pred Radecka milo se ustavi,
 Mu prijazno te besede javi:

„Pazi se, oj star junače moj!
 Povsod zmagan pada dušman tvoj;
 Zato lukav sladko lice kaže,
 Te ujeti — prijateljstvo laže.

* Poslovenjena.

Zlati lavorik ti podaruje —
 Njega naj se vojvoda varuje!
 Roka, ki je venec umno zvila,
 Ljuto smrt je zate va-nj zakrila! —

Vojvod sklikne jasno gledajoč,
 Žena zginge kakor senca v noč.
 Vojvod vikne! sluge pita: „Kdo je
 Zdaj odišel iz dvorane moje?“ —
 Bedne straže gor in doli grejo,
 Toda žive duše ne izvejo.
 Vojvod smehne, sim in tamo hodi:
 „Prvo je, da me le sanja blodi!“

II.

Iz prelepe Lombardije
 Zali dojdejo gosponi;
 Da v ljubezni živi klije
 Vsa dežela in pokloni
 Vojvodu se, — to trdijo —
 Sarda v peklo pak rotijo.

In Radecku prineséjo
 Dragoceni na podlagi,
 Ker mu vrlo hvalo vejo,
 Da pobiti so sovragi,
 Lavorik iz čist'ga zlata,
 Svetel kakor zvezdna jata.*

Vojvod vidi dar častiti
 In poslanstva vse poklone —
 Tada j nekaj ga zahiti,
 Da se vstavi pred gospone.
 In gospé svaritev nočna
 Zdi se čudno mu mogočna.

„Oj gospôda moja draga!
 Taka nije za me cena;
 Za vojake prava snaga
 Samo kapa je gvoždena.**
 Kako li na glavi sije,
 Skušajte ga sami prije!“

* Jata = čreda, tropa.

** Gvoždena = železna.

Sladkomednih ust pokloni
 Zdaj rekó: da kar darvano
 Vzvišenemu je gosponi,
 Slugom nosit nije dano. —
 Kadar pak se želja vkaže,
 Plaha duša več ne laže.

In smrkuni razodeli
 Plakajoči na kolenih,
 Da izdajstvo so ineli —
 Oh prokleta u namenih;
 Ker u venec umno zviti
 Ljuti noži so zakriti.

III.

Vojvod zopet u Milanu tam
 O pol noči preišljuje sam,
 Kako da če vničit dušmanine,
 Je prognati clo iz carevine;
 Kar otvori širom se dvorana,
 Ptuja spet gospá in nepoznana
 Pred Radecka milo se ustavi,
 Toda ni besedice ne javi.

Grof se rahlo bliža zdaj prikazni,
 Tiho prosi njegov glas prijazni:
 „Ah gospá preblaga, imenujte
 Svoje mi ime! Prisego čujte:
 Da častil vas bom vse žive dni!“

Al' gospá smehljáje se — molči.
 „Ovi križec redovni vzemite,
 U spomin na mene ga nosite“ —
 Nadaljuje vojvoda spoštljivo,
 Znova prosi ptujko častitljivo:
 „To povejte: ali še kedaj
 Vašega bom zrl obličja raj?“

Milo se gospa prikloni z „da!“
 S tem pa kakor duh je zginila.
 Vojvod bara slugo: „Kdo je bila
 Ona, ki je zopet tu hodila?“
 Bedne straže gor in doli grejo,
 Toda žive duše ne izvejo. —
 Vojvod bistro gleda: „To je sila!
 Težko verjem, da je sanja bila.“ —

IV.

Tromba poje, po Milanu hodi
 Slavni vojvod, slavno vojsko vodi;
 Pokončani ker so dušmanini,
 Rane celit šli domov Sardini.

Vojna stopa proti cirkvi zali:
 Mož orožen je le prahek mali,
 Od-zgor pride blagodar in varstvo,
 Zato treba hvalit' božje carstvo!

Vojvoda, ž njim vojska vsa okoli,
 Boga hvali, sledni možek moli;
 Puška poka, tópovi gromijo —
 Tak vojaci z Bogom govorijo.

V.

Veličastno cirkev razsvetljena —
 Moleč pade vojvod na kolena;

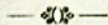
Majko božjo hoče počastiti,
 Ki pomogla zmago mu dobiti.

Ali ko Device kip ugleda,
 V brkih mu zastane vsa beseda.

Mož nikdar boječi zdaj trepeče,
Plaho krogom gleda — nič ne reče.

Na altarju ta gospa prezala —
Ista je pred njim že dvakrat stala.

Ptujki darovani križec prijē
Zdaj na prsih Majke božje sije. —

B.

Сирквене.

— — —

REVISED

Usmiljenje.

Gospod moj Bog! oj kadar moje žile
 Bo stresel enkrat mi mrtvaški mraz;
 In kadar smrt poljubi moj obraz,
 Tačas naj sodbe Tvoje bodo mile!

Bo moja duša rešena telesa,
 Katero jemlje mi notranji mir,
 Bo duh pravice Tvoje spoznal vir,
 Naj milost kane 'z Tvojega očesa!

Tačas bo sleparija vsa nehala,
 Lepota prava večno bo ostala,
 Nedolžna duša se v nebó vzdignila,

Očeta večnega veselje pila —
 Prokleti greh, in vse ostudne želje —
 Ah Jezus, bodi srca mi veselje!

Božična pesen.

Veseljete, veselujete,
Veseljete se z menoj!
Od veselja poskakujete,
Brati, sestre vi nocoj!
O ne bodite zaspani,
Božji sin se je rodil,
Na nicojšno noč, kristjani!
Svet je on razveselil.

Svetla luč je zdaj prižgana,
Temna noč od nas beži,
Kriva vera je izgnana,
Prava vera nam svetli;
Ker beseda je postala
Jezusa svetó mesó.
Oj zato naj čast in hvala,
Tebi Jezus, vselaj bo!

Tam, kder zvezdice migljajo;
Naše upanje stoji;
Tja zdaj želje nas peljajo,
Tam Zveličar naš živi.
Tamkaj angelci pojéjo,
Nas želijo k sebi vzet',
Vrata se nebes odpréjo,
Grešnika zveličat spet.

Zdaj ljubezen je 'zbudila
Nas iz spanja grešnega,
Jeze želo potegnila
Je iz srca našega.
Zdaj ni mrtva naša vera,
Ker ljubezen jo živi,
Upanje jo pa podpera,
Dobra dela da rodi.

Vera, upanje, ljubezen
Zdaj stanuje tu med nam',
Da nebes bo vsak deležen,
Prišel k nam je Jezus sam.
Oh pogledjte zdaj povito
Božje dete na altar,

U podobi kruha skrito,
Milo prosi nas za dar.

Ljubi otročiči mali,
Glejte dete Jezusa?
Kaj nicoj mu bote dali,
Ker vas čudno rad ima?
V dar mu mor'te obljubiti
Svoje majhno srčice;
Svoje stariše ljubiti,
Lepo zadržati se.

Vi mladenči in device,
Svete cirkve žlahni cvet!
Veste ljube ve ovčice,
Kaj od vas če Jezus 'met'?
„Dajte meni srce svoje —
Tak' zdaj prosi Jezus vas,
Saj vam dam tud' jaz to svoje,
Ker vas ljubim vsaki čas.“

Zakonski možje in žene,
Oj darujte Jezusa!
Tudi vas naj dar zadene,
Saj za ljubo vas ima.

Oj darujte mu poštenje,
Vsako uro, vsaki dan,
Mir, ljubezen in trpljenje —
To bo sreča za vaš stan.

Tud' darujte vi zaspani
Trdovratni grešniki,
Vi na dušah vsi bolani,
Svoje grehe Jezusi!
„Vzemi Jezus, kar je moje,“
Tako prosite ga zdaj,
„Ino daj mi, kar je tvoje,
Gnado božjo za vselaj!“

Zdaj pa tebi prepustimo,
Ljubi Jezus, se lepó;
In ponižno ti 'zročimo
Svojo dušo in teló!
Tvoji hoč'mo vselaj biti,
Zdaj in pa na zadnji čas;
Daj posledno uro priti
Svojim angelom po nas!

Jezus Nacarenski.

Zdi se mi, da vidim mesto,
Mesto tam Jeruzalem,
Vidim ljudstvo tam nezvesto
Jezusa peljati sem.
Grozno Golgata se trese,
Pravit' slišim strašni glas:
Glej! nebeški stvarnik nese
Tamkaj težek križ za nas!

Glej! ki stvaril je svetove,
'Z nič poklical vse stvari,
On, ki vse živi rodove,
Zdaj na zemlji tam leži!
Vse ga tepe, vse ga suje,
Vse mu grenko smrt proti,
Ves pod križem omaguje,
In krvavi pot poti.

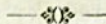
Kde ste zdaj vi Galilejci,
 Ki vam On je kruh delil,
 Kde bolniki, kde ste slepci,
 Zdravje vam je podaril —
 Da bi tukaj pričevali,
 Da je Jezus pravi Bog —
 Daleč proč so vsi ostali,
 Ktere rešil je 'z nadlog.

Strašna ura zdaj prihaja —
 Sem pogledaj grešnik ti,
 Strašna groza me obdaja,
 Videti, kar ljudstvo st'ri:
 Svete roke zdaj pribije —
 Grešnik, grešnik, sim poglej!
 Sveta kri po križi lije,
 Oh pokoro delaj zdej!

Jezus Nacarenski vmira,
 Strašno ziblje se nebó,
 Plaho ljudstvo se ozira,
 Strme skale pokajo!
 Milo gleda luna bleđa,
 Svetlo solnce se stemni,

Jezus prot' nebesom gleda,
Vpije — kliče, govori:

„Oče zdaj je dokončano,
Grešnik bo zveličan spet,
Vsem rodovom bodi znano,
Da je rešen celi svet!“
Zdajci sveto glavo nagne,
Se Očetu izroči —
O nedolžno božje jagnje,
Naše upanje si ti!

Najslajše srce Jezusovo.

Marjetka milo klicala
 V kapeli svoj'ga ženina;
 Se močno je prestrašila,
 Ko vidi srce Jezusa.

(Vsi:)

Oj sladko srce Jezus'vo,
 In srce ti Marijino,
 Vsi tisti k vama pridejo,
 Ki vaji zvesto ljubijo!

Krvavo srce se svetlí,
 Iz srca Jezus govori:
 „Nikar Marjetka se ne boj,
 Glej srce moje je s teboj!“

„Nevesta moja, oznanuj,
 Ljudem po svetu prerokuj:
 Da gnad obilno prejmejo,
 Ki moje srce ljubijo.“

Hitela je Marjetika
In škofu vse povedala,
Kar je v kapeli videla,
Od Jezusa tam slišala.

Veseli glas po svetu gre,
In zbirajo se bratrne
Od najsvetejšega srcá
Marije ino Jezusa.

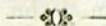
Oj sreča brata vsakega,
Ki ljubi srce Jezusa!
Veselo mirno on živi,
Po noči lahko sladko spi.

Se brati, sestre srečajo.
Med seboj se pozdravljajo;
Pozdrav imá ta sveti glas:
Marija, Jezus sta pri nas!

V nebesa Jezus nas želi,
Pomagaš nam Marija ti!
To vajni srci pričata,
Ki nas goreče ljubita.

Nebesa so veseli kraj,
Ne boš si želel več nazaj;
Tam bomo se sprehajali,
Ljubezen večno uživali.

V nebesa lahko pridemo
Če se le greha varjemo;
Nebesa hočem jaz imet,
Oj srečno! zapeljivi svet!

Marija Svečnica.

Marijo ljubiti veselje mi je,
 Mariji služiti so moje želje!
 Pri tebi luč najdem, kam koli se zajdem,
 Ti kažeš od tod v nebesa mi pot.

Marijo ljubiti naprej sem si vzal,
 Marijo častiti bom pesen zapel;
 Oh tvoja ljubezen tolaži bolezen,
 Hudoben sem bil, sem močno grešil.

Ti ljuba si Mati, me pošlješ k Bogú
 Daj milost iskati pri tvojem' Sinú;
 Srcé se vzdiguje, in milo 'zdihuje,
 V ljubezni gori, in Tebe časti.

Mi reve grozijo, jih hočem prestat',
 Raj', kakor Marijo ljubiti nehat';
 Te hočem ljubiti, dolžnosti spolniti,
 Če pa oslabim, se tebi 'zročim.

Ponižna si bila, prenesla si vse,
 Vse rada storila, kar Bog zapove,
 Si v tempelj hodila in dete nosila,
 Je prava luč bil in svet razsvetlil.

Na rokah Marije nebeško telo,
 Prijazno nam sije, ta luč prelepó;
 Star' Simeon pravi, to luč on pozdravi,
 Oj luč to sprejet', bo lahko umret'.

Zato o Marija! se spomnim na te,
 Ti svečnica moja, oglej se na me!
 Stoj meni na strani, to luč mi ohrani!
 Naj sveti v nebó, mi ona lepó!

Pesen

peta pri žalostni Materi božji na stari sveti
gori v Srenjskej fari.

Stojaj, stojaj sveta gora,
Srenjske fare svetla zora,
Zora srca mojega!
Že od nekdaj si ti bila
Sveta romarjem in mila;
Bodi mi pozdravljena!

Stojaj, stojaj vrtec mali,
Vrtec mali, vendar zali,
Vrtec lepa cirkvica!
Kadar v tebe stavim nogu,
Srce moje je pri Bogu,
Oj nebeška hišica!

Stojaj, stojaj mi zeleno
V sveti vrtec usajeno
Sveto drevce, sveti križ!

Gore bodo spet zelene,
Logi, hoste razcvetene —
Križ, najlepše ti cvetiš!

Stojaj, stojaj vrtnarica,
Žalostna si ti Devica,
Naša ljubezniva mat';
Oh poglej u svoje krilo —
Boljše sadje ni zorilo,
Kot je Tvoj'ga križa sad.

Léži, léži sad nebeški,
Jezus sad za rod človeški
V krilu mile materé!
Tvoje naj krvave rane
Oživijo nas bolane,
Nas bolane grešnike.

Stoj Marija nam na strani,
Ti nam Jezusa ohrani;
V njem le prava je sladkost!
Jezus in Marija mila,
Če nas bota zapustila,
Vel'ka naša bo grenkost.

Bliže, bliže duše ljube,
Dajte Jezusu obljube,
Greh na večno zapustit'!
Brez poboljšanja, pokore,
Dobrih let nam ne zamore
Mat' Marija izprosit'.

Romar, romar, prosi, moli,
Časi dojdejo da bolji,
Jezus ne zapusti nas!
Ko obide nas skušnjava,
V grehe mika, napeljava,
Vsmili se Marija nas.

Romar, romar, prosi, moli,
Časi dojdejo da bolji,
Jezus ne zapusti nas!
Jesti, piti pomanjkuje,
Staro, mlado omaguje,
Vsmili se Marija nas!

Romar, romar, prosi, moli,
Časi dojdejo da bolji,
Jezus ne zapusti nas!

Naj da njive spet rodijo,
 Gor'ce nas razveselijo,
 Vsmili se Marija nas!

Romar, romar, prosi, moli,
 Časi dojdejo da bolji,
 Jezus ne zapusti nas.
 Hude ure, strašne toče,
 Vel'ke suše, vel'ke moče,
 Oh Marija varuj nas!

Romar, romar, prosi, moli,
 Časi dojdejo da bolji,
 Slobodno tud' zadnji čas!
 Smrtna ura ko odbije,
 Naj nebeška luč obsije,
 Jezus in Marija, nás!

Stojaj, stojaj sveta gora,
 Srenjske fare svetla zora;
 Tukaj bliže sem nebes.
 Kadar koli sinkaj pridem,
 Težko težko spet odidem;
 Sveta gora si zares.

Pesen,

pri novi sv. meši.

Veselj Pod sredčka fara!
 Srečno da čakala
 Novega si svet'ga dara
 Od rojaka svojega.
 Pred altarjem tam stojijo
 Posvečeni mešnik zdej,
 Roke gor v nebó držijo:
 Ljubi Jezus dol' poglej!

Veselujte ljubi oče!
 Danes so dopolnjene
 Vaš'ga srca želje vroče,
 Oh Boga zahvalite!
 Kde veselje je na sveti,
 Če za vas ni danes to,
 Slišite ko sina peti,
 Sveto mešo tak' lepó?

Brat in sestre veselujte!
 Danes je častitljiv dan;
 V svojih srcih premisljujte
 Svoj'ga brata sveti stan.
 Glejte, Jezus sam stopiti
 K bratu vašemu želi,
 Ker ga vidi zdaj nositi
 Venec lep nedolžnosti.

Veseluj zdaj žlahta cela!
 Zlati dan se teb' svetli;
 Dolgo časa boš slovela,
 V tebi Anton se časti,
 Ki si danes pripeljala
 V sveto cirkev ga lepó;
 Nja molitev povzdig'vala
 Se za te bo zdaj v nebó.

Veselujte spoštovani
 Svatje mlad'ga ženina!
 Tak' obilno tukaj zbrani
 Hval'te večnega Boga,
 Da zmed vas je učenika
 Svete vere si izbral,

Novega je spovednika
Vrednega Slovincem dal.

Z nami tud' se veselite,
Novi mladi mešnik Vi!
Ki veselje nam delite,
Kter'ga vredni nismo mi.
Angelom ni podeljeno,
Jezus le ima v oblast',
Kar zdaj Vam je izročeno —
Premišljajte svojo čast!

Danes bodete storili
Prvič čudo véliko:
Kruh in vino spremenili
V Jezusovo kri, teló.
O ta čas Boga prosite
Za pravično pamet nam,
Grešnike priporočite
Jezusu v nebesih tam.

Nekaj išče oko naše,
Veste novi mešnik Vi?

Išče ljube mamke Vaše,
 Ki jih danes tukaj ni.
 Al' nikarte žalovati,
 Božja volja je bilá;
 V večnosti so Vaša mati,
 Tam se bota videla.

Oj nikarte pozabiti:
 To Vas prosim zdaj lepó,
 Majke ljube se spomniti,
 Da pomagano jim bo.
 Ako v vicah še trpijo,
 Jezus jih bo rešil sam,
 Naj se danes veselijo
 Vaše svete meše tam.

Oj kristjani povzdignimo,
 Roke in srcé k Bogú,
 In za srečo zdaj prosimo
 Novemu nam mešniku:
 Bog jim dolgo daj živeti
 Let še več kot petdeset,
 In z veseljem enkrat peti
 Drugo novo mešo spet.

Prosimo zdaj to še samo
Posvečeni mešnik Vas:
Preden se od tod podamo,
Dajte blagoslov črez nas;
Da zamoremo živeti
Z Vami sveto mi vselāj —
Oče, Sin in Duh presveti
Hvaljen bodi vekomaj!

Novi altarji

in novi zvon na Tabru.

Pozdravljena Vranska mi lepa dolica,
 Pozdravljen mi Tabor, ti trda stolica,
 Kder cirkvica svet'ga Jeroma stoji,
 Nam danes veselje deli.

Nam stara je cirkva se vsa pomladila,
 Tri nove prelepe altarje dobila;
 Se v zlatu rumenem svetlijo lepó
 Tak' lepih še tu ni biló.

Altarji so troni, kder Jezus kraljuje,
 Očetu nebeškem' za nas se daruje;
 Ko svete se meše opravljajo tam,
 Sam Jezus približa se nam.

Vi lepi altarji Bogú posvečeni,
 In sami presveti Trojici 'zročeni,
 Pozdravljam vas danes, oj Bog vas obvar',
 Krščanskih dobrotnikov dar!

Iz belega stolpa — kaj more to biti? —
 Na novo zaslišim častito zvoniti;
 To novega zvona premili je glas,
 Ki klical k molitvi bo nas.

Ko zjutraj, o poldne in zvečer zvonenje
 Se slišalo bode Mariji v češčenje,
 Moj bratec in sestra le začni molit',
 Kraljico nebeško častit'!

Pa kaj nam zvonenje in cirkev pomaga,
 Če v srcih kraljuje pregrešna nesnaga!
 Kak' cirkev je snažna, tak' bodimo mi,
 V nebesa da pridemo vsi!

Črez kratko in malo zvonovi premili
 Popotnico zadnjo nam bojo zvonili,
 Tačas nam zvonovi zvonite lepó,
 Nas kličite v sveto nebó.

God sv. Mihaela.

Bodi danes mi vesela,
 Ljuba fara pilštanjka!
 Ker si svetega Mihela
 Praznik srečno čakala.
 Danes mlade ino stare
 Naj ta cirkev zveseli,
 Ker patrona cele fare
 Lepo počastit' želi.

Kori angelski glasite
 Hvalo pojte iz nebes,
 Vsi s kristjani vred častite,
 Svetega Mihela dnes!
 Bog črez trume vse nebeške
 Njega je povzdignul tam,
 In črez zmote vse človeške
 Njega dal za varha nam.

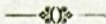
Eden angel vzdigovati
 Črez Bogá se je začel;
 To predrznost kaznovati
 Meč je sveti Mihel vzal.
 Vojska je v nebesih vstala,
 Mihael je skončal jo:
 Moč njegova je zagnala
 Vse prevzetne v pekla dno.

Oj napuh! tako maščuje
 Strašno Bog se nad teboj;
 Tak' bo tebi in še huje,
 Ti prevzetni grešnik moj!
 Aj, zastonj se povikšuješ
 Črez mogočnega Boga,
 Nja zapoved zametuješ,
 In sovražiš bližnjega.

Sveti Mihel, kdo zamore
 Tebe vredno počastit' ?
 Ti svetnik nebeške zore,
 Kdo te more prehvalit' ?
 Ti peklenško moč strahuješ,
 Da ne more škodvat' nam,

Nāše prošnje posvečuješ
 Jezusu v nebesih tam.

Ti molitve nāše nosiš
 Tja pred živega Boga;
 Ti za nāšo fāro prosiš,
 Da nam milost, blagor da.
 V smrti rad se prikazuješ,
 Pred skušnjavo varješ nas,
 Mrtvih duše tja spremljuješ
 K Jezusu posledni čas!

Sv. trije kralji.

Ah poglej, kdo jezdi tam?
 Kdo je to, ki pride k nam?
 Oj zares takih ljudi
 Tukaj v tej deželi ni!

Eden jezdec je naprej.
 Že za cesto najbolj ve;
 Dva pa jezdita za njim,
 Zmirom govorita ž njim.

Eden črn je, pa je mlad,
 Ves v trakovih, ves je zlat —
 Oj to je zamorski kralj,
 Ker je pa v zlatu zal!

'Zvedel rad bi, kam gredó,
 Tol'ko blaga da nesó? —
 Morda dete iščejo,
 Božje dete rojeno?

Da, da, da! resnično bo,
Glejte v hlevce zdaj gredó
Kder Marija Detece
Varje sladko črezi vse.

Nizko se priklanjajo,
Jezusa pozdravljajo,
Ki na slamici leži,
V rokah celi svet drži.

Na kolena padejo,
Jezusa darujejo;
So darovi žlahni res,
Blago zemlje in nebes.

Ta kadilo daje mu
Pravoživemu Bogú;
Miro drugi križano,
Kralj zamorček pa zlató.

Zdaj pa jemljejo slovó,
Se odpravljajo domó;
Zvezda kaže jim odtod .
Srečno in veselo pot.

Kakšni, veš, so to možjé?
Sveti kralji so trijé:
Kašpar, Melhor Boltažar,
Svete cirkve božji dar.

Bodite pozdravljeni,
Jezusa prijateli!
Ki v nebesih srečni ste,
Z Jezusom kraljujete.

Danes lepo pros'mo vas,
Ne pozabite na nas!
Pros'te, pros'te Jezusa,
Da tud' nam nebesa da.

Pesen na vernih duš dan.

Milo orglje se glasite,
 Milo pesen se vzdiguj,
 Bolečine v vicah skrite
 Vsem kristjanom oznanuj;
 Da bi danes vsi spoznali,
 Kaj se v večnosti godi,
 Svojim rajnim pomagáli,
 Jih trpljenja rešili.

Slišiš sin, kakó 'zdihuje
 Oča tvoj u vicah tam?
 Morebit' da dolg plačuje,
 Ki si storil ti ga sam.
 On je skrbel na-tem svetu
 Le za blagor tvoj vselaj,
 Oh povrni to očetu,
 Skaži mu ljubezen zdaj.

Ravno tako mati kliče:
Kde si ti, o ljuba hči?
Tukaj strašen ogenj peče,
Dolge naše so noči!
Jaz sem te na svet rodila,
Ti pustila blago vso —
Ti na me si pozabila,
Bod' Bogú potoženo.

Tako vpije oča, mati,
K vam otroci! na ta dan;
Skusite jim pomagáti
Žalosten je njihov stan.
Milo kliče rajna žena:
Kde si ti, moj ljubi mož?
S teboj b'la sem zaročena,
Al' mi zdaj pomagal boš?

Mož 'zdihuje k svoji ženi:
Oh usmili se črez me!
Sestra k bratu, brat k ljubljoni
Sestri vpije: oh gorjé!

Strašne muke tu trpimo,
Črez zemeljske muke vse,
V groznem ognji se čistimo,
Dragi znanci vsmil'te se!

Tu je dolža ena ura,
Ko na svetu tisoč let,
Ostra, huda je pokora,
Je izreči ni besed!
Oh kristjani da b' spoznali,
Kol'ko grešnik tam trpi,
Vsi slovo bi grehu dali,
Sveto bi živeli vsi.

Tudi nam se bo zgodilo,
Morda že črez malo let,
Da izdihovali milo
Bomo za pomoč na svet.
Zato rajnih se spomnite,
Za pet Kristusovih ran,
K Bogu srca povzdignite
Naj jim vsmiljen bo ta dan!

Naj bodó zasluge naše,
Prošnje, post, milóšćine,
Danes z darom svete maše
Vernim dušam 'zročene:
Naj bi večni mir dobile
Skoraj z našo pomočjo,
Takrat pa za nas prosile,
Ko na sodbo stopimo.

— ❖ —

Slavospev

treh babilonekih mladeničev.

(Daniel 3, 51—90.)

Nebesa visoka,
 Rožnata zemlja;
 Zvezde nebrojne,
 Svetli stožirji;
 Solnce in luna,
 Svetovi nezmerni;
 Ogenj nebeški,
 Spar in vročina;
 Grom po oblakih,
 Bliski in treski;
 Nevihta in toča,
 Piš in vetrovi;
 Rosa leskeča,
 Dež in meglovje;

Gore visoke,
Strme pečine;
Doline in jarki,
Zemeljski propadi;
Studena voda,
Potoki in morje;
Zima mirna,
Ivje srebrno;
Snežna belina,
Mrzlo ledovje;
Cvetje pomladno,
Pisane rože;
Sadno lesovje,
Gaji košati;
Smreka in hoja,
Cedra visoka;
Jagoda zlata,
Klasovje rumeno;
Ptičke vesele,
Vsa perutnina;

Kače in bibe,
Mačur ino ribe;
Brav in govedo,
Jagnjice nežno;
Divja zverina,
Srna, košuta;
Izraelski otroci,
Sinovi in hčeri;
Sluge Gospodovi,
Leviti duhovni;
Knezi in kralji,
Vladarji zemeljski;
Mladenči, device,
Sivčeki stari;
Duša človeška,
Duhovi nebeški;
Svetniki, svetnice,
Izvoljenci božji;
Ananija, Azarija,
In Mizael;

Zbori nebeški,
Pesni in psalmi,
Citre in cimbale,
Trombe in orglje;
Slavite Gospoda,
Najvišega!
Poveličujte Njega,
Na vekov veke;
Otel pogubljenja
Nas v groznem je plamnu.
Pevajte hvalo,
Čast ino slavo
Vladarju vesoljstva
Gospodu gospodov!
Ker On je dober,
Usmiljen na veke;
Od roda do roda,
Gre milost njegova;
Slava in čast mu
Na vekomaj — Amen.

Prva dejanja.

II. del:

Mala pevka.

Igrokaz u 5 dejanjih.

Iz nemščine po Krišt. Schmidtovi: „Die kleine
Lautenspielerin“ poslovenjen.

—o—o—

Osobe:

Benko, star puščavnik.

Jošt Javorski, plemenitaš.

Ivan, njegov sluga.

Matilda, revna plemkinja.

Zalika, njena hčerka.

Kmet.

Kmetica.

Miško,

Barica, } njuni otroci.

Cilika,

Pastir.

Pastarica.

Godi se v treh gorjanskih okolicalah.

Prvo dejanje.

(Vidi se gorjanska okolica, med pečevjem meniška koliba, čedno s škorjami pokrita, in z bršljem zelenim obraščena; na homci lična kapelica s podolgovatimi okni, pozlačenim križcem na zvoniku; poleg kapelice mali vrtec nasajen z rožami in cvečnimi grmiči. Na desnej strani dvoje sadonosnih dreves, med njima bela miza s klopmi okoli; na levej košata lipa, na koji kitara visi. — Lepo jutro je! Že se jutrna zarja po strmih skalah in visocih vrhoncih razsvita, in puščavnikovo stanišče se po malem razsvita. Pastirci jutrnjo pesen pojo, in piskajo v stranšice, da se sliši daleč okrog. Sedaj počne v zvoniku jutrnico zvoniti; z zvonjenjem se pastirjev petje in piskanje skladno sprejema.)

1. nastop.

Benko.

(Pride iz kapelice, poklekne in nekoliko časa moli; zatem oziraje se v planjave in hribovje lepo zapoje.)

Zbudi se, spregledaj oko,
Ozri v nebo se visoko,
Zora lepa, zora zlata
Že odpira svetla vrata.

Zgodno solnce lice vmiva —
 Ne vrhonce žarke zлива;
 Veličastno se dviguje,
 Božjo slavo oznanuje.

Izpod gore u dolice
 Bistre tekajo vodice,
 Po kamencih se drobijo,
 Božje glase žuborijo.

Po grmičih, po goščavah,
 Svetlo-zlatih zelenjavah
 Truma tičie žvrgoleva,
 Hvalo stvarniku prepeva.

Mili glasi niz berdine
 Se razlegajo v doline,
 Pevajo pastirci zali,
 Da so z Bogom zopet vstali.

Tako tudi srce moje
 Pevaj Bogu čute svoje!
 Mili, blagi, jaki Bože!
 Bože! — vse se s Teboj može!

(Po končani pesni sliši nekoga priti, in se vrne v svojo kolibo.)

2. nastop.

Pastir, za njim Jošt, nastopita.

Pastir

(sè slamnikom na glavi, s palico v roki, in s torbico na rami.)

Glejte tu le je hišica, dragi gospod, kder naš blagi oča Benko prebivajo!

Jošt

(vojaški oblečen, in sè sabljo opasan.) E, ovo? lepo, prelepo prijazno mestice! Stari gospodek si je mičen kraj izvolil. In razgled v ono zeleno dobrovje in v one nezmerjene planjave! Prekrasno, veličastno! — (potegnivši denarno mošnjo iz žepa) Hvala ti lepa, pridni dečko! Tu ináš malo darilo za prijazno sprembo.

Pastir.

Nemojte se obožati, ne! Za ta mali trud plačila jemati, bi ne bilo lepo. Za prenočbo tudi oča moj od vas niso hoteli plačila vzeti.

Jošt.

Samo vzemi — saj ti rad dam!

Pastir.

Ohó! Kaj je pa to? Žolt krajcar? Tega ne poznam; meni so le samo beli in rdeči denarji znani.

Jošt.

E! Ti samo srebrne in bakrene poznaš. Ali znaj, to je zlato, in veli se cekin.

Pastir.

Cekin je to! Najte, da ga prav blizo pogledam. Čudno! da ta mala stvar toliko pri ljudeh sluje! Slišal sem že od cekinov, ali ta je prvi, ki ga vidim. Mislil sem, da je cekin, Bog vé, kaj! Nate ga, jaz kaj posebnega na njem ne najdem.

Jošt.

Obdrži ga, ti denarja ne poznaš. Vedi, da ova mala reč veliko plača. Ž njo si znaš dve ovci, ali dve kozi kupiti.

Pastir.

Vi me za zijaka imate. Budalo bi bil, ako bi za to malo stvarico dve kozi, ali dve ovci dal. Jaz vam še palice svoje ne dam za-nj.

Jošt.

Veruj mi dečko, da srečni so, ki zlata obilno imajo. Za zlato se vse dobí.

Pastir.

No, da je temu taka! dajte mi ga. Naš sosed je bolan, ne more ne jesti, ne piti, niti spati; njemu ga hočem dati, da si kupi zdravja, veselja in spanja obilno.

Jošt.

Dragi! to se ne da z nobenim denarjem kupiti! Pa drugih lepih in koristnih reči si lahko z zlatom omisliš.

Pastir.

Mi gorjanci, hvala Bogu! imamo vsega potrebnega dovolj; povrh še takih reči, katerih bi se prav lahko tudi tvegali. Naša

njiva, vrt, hosta in mala čredica, nam daje kruha, sadja, zelja, meda, mleka, ovne, prediva in drv zadosti, ne vem česa bi še više potrebovali?

Jošt.

(Pogleda v nebesa, sam sebi) O blagi ljudje! ki mnogovrstnih gosposkih potreb še po imenu ne poznajo! — O blagi kraj, kder še ne sluje zlato, tu uživajo ljudi še stare zlate čase. (k dečku) Tvoje besede dečko so polne modrosti, ti govoriš bolj modro, kakor sam misliš. Milček moj, ti si velik modrijan!

Pastir.

Modrijan? — Kakošna zver je to? — Ako me s tem imenom sramotiti mislite — znate gospod, tega ne trpim!

Jošt.

Pomiri se dečko! Ovo ime ni sramotivno, ovo ime je slavno. Ne daj Bog, tebe sramotiti! Jaz sem tvoj dolžnik, ker ti si mi tako prijazno pot tu sem kazal; in pogo-

voru tvoji so meni radost in veselje. Rad bi tebi tudi jaz s kakovim veseljem ustregel, toda ne vem s kakovim.

Pastir.

Aj dragi gospod! Če znate, zapojte mi pesen! lepa pesen je meni ljubša, kakor vse vaše zlato.

Jošt.

Nekoliko znam, ali žalost mi ne dopušča peti, ker sem nesrečen človek.

Pastir.

Kaj vam tedaj pomaga vaše zlato? Vidite, da vam zlato ne prinaša sreče! Ne! moje pesni so mi ljubše, kakor zlato celega sveta! Radostno prepevam, in se veselim in tega svojega veselja ne dam za nobene denarje, tudi za polno torbo zlatov ne! — Poslušnite! (Raja, skaka in poje):

Ovč'ka moja bela,
Brzna in vesela,
Z glavico pokíma,
Da me rada ima.

Ovč'ka vsa nedolžna,
Ona nij ubožna;
Tak' tud' srce moje,
Zato rado poje.

Ovčki dajem travo,
Zéleno otavo;
Ona meni mleko,
Volno za obleko.

Zato blaga više
Srce mi ne išče;
Tukaj dosti toga,
Tamkaj gledat Boga! —

J o š t.

Krasno, prekrasno pevaš dečko! tudi lepo zložene besede mi jako dopadejo. — Ali idi sedaj tja k mojemu slugi, ki me pri onej pečini čaka. Imam med tem s puščavnikom nekaj posebnega govoriti.

P a s t i r.

Dobro! samo ne mudite se dolgo, da mojim ovčkam predolgočasno ne postane.
(Skakaje odide.)

3. nastop.

Jošt.

Čil fantek! — Če tudi gospodskih običajev ne ve; vendar je prebrisane glave in blagega srca — in to več velja. Človek u vseh gospodskih običajih in snagah še tako olikan, brez žlahnega srca, je kakor hiša, zvonaj lepo pobelena, od znotraj črno okajena.

4. nastop.

Jošt, Benko.

Jošt.

(Pozvoni na vratih meniške kolibe.)

Benko.

(Vrata odpre.) Dobro jutro, blagorodni gospod! O! — tako zarano tukaj! kaj želite, in s čem vam zamore stari Benko postreči? —

Jošt.

Človek nesrečen sem, in iščem tolažbe.

Benko.

Oj Bog vas sprimi! Vsak nesrečnež je

moj brat, je moj sin. Mislite si, da vam vaš oča roko podaje. Zapovedajte — vse, kar oča Benko premore, vam je v službo, Tu sim se vsedite. Znam, da ste od pota trudni — žejni in lačni tudi. Kar premorem, vam rad podelim. Tu na klopi se odahnite, kmalu bom tukaj.

5. nastop.

Jošt.

Blagi, prijazni starček! Rado se nahaja pri ljudeh več slutja, kakor istine; toda pri tem možu ni tako. Meni se tukaj zdeva kakor doma. Da! vse mu bom razodel, kakor očetu ali bratu svojemu. (Se vsede.)

6. nastop.

Jošt, Benko.

Benko.

(Donese majolko vina, dve čaši, hleba, in zvrhan pletarec sadja, postavši na mizo.)

Poslužite se, kakor vam drago, blagorodni gospod! Budalo, ki več da, kakor

ima — in za lačne ljudi, so to najboljše jedi! Lačni pa, mislim, da ste.

J o š t.

Oh, dobri oče Benko! meni se ne poljubi niti jesti, niti piti, ker prevelika je moja žalost. —

B e n k o.

Zato pijte! (mu čašo ponudi) Vino razveseli žaljeno srce. Ne branite se božjega daru: Pijte, pijte in potem pripovedajte. Vino je, ki srce odpre. Čujte, pijva! Bog živi vse vesele ljudi, žalostnim pa tolažbe daj in veselja, da bodo dobre volje!

J o š t.

(Primši čašo) Že velja! Bog usliši, kar ste izgovorili: „Žalostni se naj razveselijo in razveseljeni nikdar ne žalostijo!“

B e n k o.

Prav za prav nij žalost nič toliko hudega! Bog, dobri Oča, z nami zmirom dobro hoče, tudi kadar nam žalost in trpljenje pošilja.

Vedno ne sije toplo solnce, — tudi temno nebo in zlo vreme je v blagor zemlji. Solnca in deža je bilo treba, da je rujno vince zamoglo dozoreti, ki se zdaj v čaši tu, kakor zlato, blisketa. Tako je tudi treba sreče in nesreče, da se človek prav požlahni! — Aj! vi se solzite? — Solza vam pade iz očesa v čašo. Verujte mi, jaz spoštujem vaše solze: pa naj bo težava vaša, kakova rada, ne izgubite poguma! Burja in nevihta, grom in blisk ne traja večno; po hudi uri se nebo zopet razvedri in na novo se prikaže milo solnce. — Tudi za vas se bo zvedrilo, tudi za vas bo zopet prišel dan veselja!

J o š t.

O nikdar — za me nikdar!

B e n k o.

Zakaj ne! Nemojte biti tako brezupni! Tudi meni se je jako zlo godilo, in mnogo hudega sem moral prestati. Bil sem nekdanj vojak, hraber in junaški in v marsikaterem boju sem sukal sabljo svojo. Tuge in muke

razne sem okusil, medicine in žolča obilno popil; — zadnjič bil smrtno ranjen, in brez vse pomoči v največi bolečini in žalosti od tovarišev svojih zapuščen. Al sedaj hvalim Boga za trpljenje bolj, kakor za veselje onih dni; veselje me je mamilo, trpljenje pa zmodrilo. Zdelo se mi je, se vé, da smeha in veselja, miru in pokoja nikdar več poznal ne bom, ker ves svet mi je bil zoprni in oduren. V ovo samotno pečevje sem pribežal; — toda ne ono, temveč milostljivi Bog — naj mu bo čast in hvala! — on mi je podelil zopet veselje in mir srca; kar On stori, je konečno prav storjeno vse; zatoraj le potolažite se!

J o š t.

Toliko, kolikor jaz, ne verjem, da bi bili kedaj prestali, moj oče Benko! Vse vam hočem na tenko razložiti, le dobrovoljno me poslušnite.

B e n k o.

(Se vsede) To hočem — in verujte mi, ne z mrzlim srcem!

J o š t.

Jaz sem Jošt Javorski v Javorskem gradu rojen, rajnkega Dragomira Javorskega edini sin.

B e n k o.

(Začuden vstane in mu roko poda.) Kaj pravite, rajni Dragomir Javorski bil da je vaš oča? — O dvakrat dobro došli mi! Vaš oča bili so blag in junaški gospod! — Dobro sem jih poznal; bili so nekdam naš vojvoda. Visoko in oholo je stala njih graščina na strmi skali sred velike planine, kakor krona na kraljevi glavi.

Vse krog in krog, kamor je oko neslo, vse bilo njihova je last, njive, travniki in logi; vsi dolanci njih podložni. Vaša mati, bodi jim lahka zemljica, bili so vrla, poštena in pobožna gospa. Tudi vas, ljubi Jošt! sem mnogokrat videl; bili ste tačas zal in ljubezniv dečko, moreda šesterih let; spominjam se še dobro, kako je veselilo mene in tovariše moje, kadar smo se v grajskem dvorišču zbirali u vojsko nad Turke in ste

vi iz grada doli pridši nas milo ogledovali!
 — Oh moj Bog, kako naglo vendar čas preteče! Takrat bili ste še otrok, sedaj pa že tako doraščen vrli mož. Oh ne morem vam dopovedati, kako me starca veseli, da vas vidim dragi vitez, Jošt! sin mojega nekdanjega vojskovodja!

J o š t.

Ne spominjam se, da bi vas kdaj že videl bil. Vendar se mi srce živo raduje, da sem našel nenadjano tu prijatela, ki je nekdam bil bojni tovariš mojega očeta! Toliko rajši in leže vam bom razložil dogodbe svoje.

B e n k o.

(Se zopet vsede.) Sila željen sem jih slišati.

J o š t.

Po preranej smrti mojih ljubih starišev vzeli so mene zapuščeno siroto kamenski knez Miroslav iz posebnega prijateljstva do mojega rajnega očeta na svojo graščino, ki

je bila za mnogo dni hoda od tod oddaljena. Miroslav je bil moj drugi dober oča, in ko sem bil odrasel, je dal meni svojo hčer, gospodično Bogomilo v zakon. Oj bila je je sama lepota in milina. Ne morem vam povedati, kako dobra, umna, pohlevna in kako tihega in lepega zadržanja da je bila. — Ž njo sem se zopet preselil v Javorsko graščino nazaj. Pri najinem velikem pohištvu se je vsaki dan kaj neprijetnega prigodilo, kakor to na svetu že drugače biti ne more; pa nikdar je nijsem jezne, ali nevoljne videl — in vendar je vsa grajska družina jo na besedo, na pogled bi rekel ubogala. Postala je bila mati prelepega deteta. Lepšega angelca še nijsem videl v nobeni cirkvi naslikanega, kakor je bila mala Angelina. Že je dete mene poznalo, smejati se in me ateja klicati jelo, kar se uname vojska in moral sem v boj. Kako težko in bitko je bilo slovo, vam ne morem izreči. Mala Angelina scer nij še znala, kaj da je vojska; ali mati — moja žena — moja

draga Bogomila je omedlela, da so jo morali odnesti spred mojih oči.

Benko.

Ta je bila huda! Razumem vas, ker sam sem to okusil. Vendar nadaljujte!

Jošt.

Kako nezgodna je vojska za nas bila, da smo bežati morali pred groznim številom sovražnikov, ki so vso našo deželo zatrli, vse naše gradove porušili, mesta, trgove in sela požgali, sami dobro veste. Vsaki dan so dohajale žalostne in strašne novice iz naše predrage domovine v naše taborje. — Težka skrb je meni na srci ležala za ženo in dete; vendar vojne in tovarišev svojih nijsem smel, nijsem mogel zapustiti. Poslal sem toraj na Javorsko zvestega slugo po meniško oblečenega, naj bi poizvedel, kako da se doma godi, in dan na dan sem težko čakal njegovega prihoda. Kako je o tem času meni pri srci bilo, si lahko mislite. To je bilo žalostno življenje. — Cele dni

smo se sekali in bili, in cele noči nijsem mogel očesa zatisniti, prevelike skrbi, tuge in žalosti.

B e n k o.

To niste prav storili, ljubi Jošt! Vam je skrb kaj hasnila? Oh, tudi jaz sem mnogokrat bil v skrbi za svoje zapuščene ljubeje; ali vsikdar sem v goreči molitvi nje izročil Bogu, ki za vse skrbi in je gotovo bolj ljubi, kakor jaz, — in celo noč sem potem mirno spaval. Kdor na ljubega Boga zaupa, lahko in sladko spava.

J o š t.

Zvestega sluge nij bilo nazaj; še vedno nij sluha, nij duha o njem. Bog ve, kaj se mu je prigodilo! Boj je bil zopet končan in vrnil sem se v ljubo domovino. Ali žalost velika, da je nij večje! kaj so zagledale moje oči! Že iz daljave sem videl na pol razsipan stolp in prazna porušena okna svojega pogorelega grada. Od sovražnikov bil je oropan in popaljen. Došel sem v do-

mače kraje; tudi tukaj bila so vsa sela požgana. Ubogi seljani poleg svojih pogorišč v smrečnatih bajtah prebivajoči so me žalostno pozdravljali, in se na ves glas jokali. Pravili so mi strahovito prigodbo: da soproge svoje in otroka več videl ne bodem. Po noči, tako se mi je reklo, so se žlahna gospa z otrokom pred sovražniki v beg podali, in črez dereči potok, ki tik za gradom teče, se v čolnu prepeljati hteli, — ali čolnič se je sred potoka prekucnil, in obedve se v globini potopile. — Oh Benko, s kako ranjenim srcem sem po tej zvedbi urno vrh hriba jezdil! S solznimi očmi sem se oziral krog in v posipu ona mesta iskal kder sem nekdam ves srečen mladič in mož se veselil. V tej strašni razvalini gledal sem sedaj podobo svoje pokončane sreče. Celo drago noč sem na kamenu presedel in glavo na črno ozidje naslanjal spanja iskaje, ali zastonj. Tisučkrat sem v milo nebo gor pogledal; temni oblaki so mi prijazne zvezdice zakrivali, in mojo žalost vekšali. Oh sedel

sem ravno tam, kder je bilo nekdaj naše skupno stanišče, kder sem tolikrat po mrzlih večerih s svojo drago Bogomilo in z ljubimi prijatelji pri toplem ognjišči dobre volje bil. Zdaj pa je tam silen dež mojo trudno glavo pral in mrzel veter skoz votline zidovja pihal. Nikder nij bilo strehe najti, nikder kotiča, kamor bi se bil pred burjo skrila! Oh moj razdjani grad je scer zopet sozidan in pokrit, tudi seljani so hiše spet si postavili; ali moja porušena sreča ne da se več popraviti!

Benko.

Ali imate še kaj druga, kar bi vam srce težilo?

J o š t.

Druga nič na svetu; pa nij že tega preveč?

Benko.

(Vstane.) Oj potem nijste toliko nesrečni, kakor mislite! — Blagor vam, da vam nobena črna pregreha težke vesti ne dela! Vse ove ža-

losti pa, katere zdaj občutite, niste krivi; le kdor je svoje nesreče sam kriv, on je prav za prav nesrečen; zato tolažite si žalost svojo! — Zguba drage žene, blagega deteta, se ve, da občutljivo srce boli; ali potolažite se in poslušnite me! — Ako bi vam jaz povedal, da vaša soproga živi, vaše ljubeznivo dete tudi — toda daleč od tod, v deželi, kder topleje solnce sije, kder lepše rožice cvetô, žlahneje sadje zori, kder zmirom vesela je spomlad, kder črni oblaki jasnega neba ne temnijo, kder hudo vreme nikdar ne razsaja, strašni grom nikdar ne rujove — ali bi vam ne bilo po volji?

J o š t.

Oh! da bi resno bilo, in da bi jaz k njima priti mogel, vse bi dobro bilo; ali preresnično je, da ste mrtvi.

B e n k o.

Nij tako, obedve živite — in srečni ste, in vi bodete k njima prišli. Le kratek dan hoda je k njima.

Jošt.

Benko! Mar vas prav razujem? O kakovi deželi govorite vi? In kod gre pot do nje? Za božjo voljo, zastopno mi povejte!

Benko.

Preljubi moj! dežela, o koji govorim, je gori nad solncem; kratka hoja tja, je naše kratko življenje na zemlji. Ako bi bila Bogomila, kar pa še nij sè vsem gotovo, za ovi svet umrla, živi tam gori zdaj. Tam jo bodete zopet videli, imenitnejšo in lepšo, kakor ste jo videli, ko je bila nevesta vaša z deviškim vencem pri poroki. Tam vam bode vesela nasproti pritekla in na roki pripeljala ranjko dete, lepo in nedolžno, kakor angel rajski, in potem se ločili ne boste nikdar več; večno bode tam zveličanje, večno tam veselje; tam sovražnih nij ljudi, tam ognja nij, nesreče, bolezni, smrti tudi ne. Ah pojdite na srce moje sim, predragi Jošt! povzdignite oči tja gori v prelepo, jasno nebo, kder zlato solnce sije, kder po noči božje zvezde na neizmerni planjavi

miglajajo! Ali vas ovi razgled ne gane v
srce? vam ne daja tolažbe zadosti?

J o š t.

Oh, nekako bolj lahko mi postaja na
vašem srce, dobri, pobožni starček moj! Vi
znate dobro bolana srca zdraviti. Oh, kaka
sreča za me, da sem sklenil vas obiskati,
vi ste me jako potolažili, ne morem se vam
dovolj zahvaliti.

Benko.

(Roke in oči proti nebesom povzdigne) Nemojte
mene hvaliti; hvalite Boga, le on je hvale
vreden. Od njega pride tolažba, pride dobro
vse.

J o š t.

Prav imate, resno je! Ves zdvojen in pobit
sem sinoči se ulegel v postelj in plakajoč
sem k Bogu molil za tolažbo; kar pade mi
v glavo misel, naj k vam bi se podal in
pri vas tolažila iskal. Moj angel varih,
mislim, me je sim pripeljal, da tu pri vas
od Boga prejmem, kar sem želel, tolažbe.

Rad, prav rad bi nekoje dni ostal pri vas, če vam nij prenadležno.

Benko.

Ostanite! povem vam, da me bode jako veselilo. Moja borna hišica, in vse, kar ima, stoji vam v službo. Le da za tako ljubeznivega gosta nijmam spodobne priprave. Zato prosim, da nekoliko potrpite; pojdem doli u vas po nekaj živeža in drugih malih reči. Preden bode poldne zvonilo, bodem že zopet pri vas. Med tem pa se malo počinite, vem, da ste shojeni. Predolgočasno mislim vam ne bode; znate se malo po okolici ogledati; moje veselo brdo ima lepo pašo za oči. Vas veselijo lepe rože, cvetlice in zelišča, lahko pogledate tudi v moj vrtec; ali pa tam na mizi iz kakovih knjig kaj berite, ali si za kratek čas tam na strune eno zabrenkajte.

Jošt.

Strune! — o že dolgo nijsem njih milega glasa čul. Sam scer ne znam jih rabiti, ali

moja Bogomila je znala izvrstno jih prebirati in poleg kakor angel prepevati. Oh vse kar pogledam, tukaj lepi vrtec z rožami, tam mili strunonos — vse me spominja na njo. Najrajši pa je rožice imela. Neko jutro, — bila sva tačas še v zarokah, prinesel sem ji šopek rožic, bile so lepe bele lilije, modre vijolice in drobne potočnice, koje je najrajši imela. Še tisti večer mi je ona pesen o teh cveticah zapela, katero je sama zložila. Glej, je rekla, tvoje meni darovane cvetlice sem v nedro svoje uteknila, ali v kratkem bodo ovenele; jaz pa čem ti dati cvetlice — mislila je svojo pesmico — katere si lahko v srce usadiš; one bodo dolže cvetele, in znabiti naju oba preživele. Oh da, prav je imela! Ona sama najlepša roža že je pod smrtno koso se osipala, za me pa dolgo že nobena roža veselja več ne cveti, in kmalu bodem ovenel tudi jaz! Tudi spominka nijmam več nobenega od nje. Zlati prstan tudi katerega mi je pri poroki dala, sem izgubil, sam ne vem kde?

Samo ova pesen mi je ostala. Ona je še moje edino veselje, in rad jo za kratek čas samče popevam.

Benko.

Jako željen sem jo slišat! Zapojte jo vendar! Rad bi vaše petje s strunami podpiral, pa moja desna roka me že od sinoči tako zlo boli, da mi nij nikakor mogoče.

Jošt.

Tu si lahko pomagava. Moj sluga, ki tam le na me čaka zna dobro strune prebirati. — Ivan bali sim!

7. nastop.

Proprejšnja. Sluga. Pastir.

Jošt.

Znaš Ivan, jaz bodem pesen zapel, ti pa mi petje s strunami lepo spremljaj. Scer pesen tebi nij znana, ali napev je ravno takošen, kakor tisti, ki ga ti najrajši poješ.

Sluga.

(Po vojaški ravno stoječ.) Dobro, žlahni gospodine!

Benko.

Nate moj Ivan! Izpijte, preden za strune primete ovo čašo vina.

Sluga.

Hvala lepa! (izprazne čašo na en dušek).

Jošt.

Kakor vidim se ti vino prilega.

Sluga.

Da, da! (Si prsi pogladi, usta obriše, prime za kitaro, sede pod lipo in počne prebirati strune).

Pastir.

(Začuden nad milim glasom) O kako lepo! To je tako sladko, ko sam med.

Jošt.

(Poje sledečo pesen; zadnji dve vrsti pojo vsi skupno).

U vrteci božjem so rožice tri,
Ki lepo in žlahno cvetijo,
Po hribih, dolinah jim solnce svetli,
Jih angelci božji gojijo.
Priprosta devica jih trga z rokó,
Vesela si venčike spleta lepó.

Glej prva je zvončica, zalo cveti,
Ponuja ti zvončike bele;
Podoba je čiste in blage vesti,
Nedolžnosti tudi vesele.
Oznanja očeta nebeškega čast,
Uči nas zaupati v njega oblast.

Vijolica druga ponižno cveti,
In luka iz trave zelene;
Med rožami ona najlepše diši,
Zato nij žlahneje nobene.
Podoba ponižnosti njeni je cvet,
Drobrotnega srca najlepši izgled.

Potočnica tretja po dragah cveti,
 Kder hladni potočec izvira;
 Če tudi krog nje vse okoli medli,
 Prijazno se ona ozira.
 Srcé ljubijoče jo rado ima,
 Vspomin jo zvestobe prijatelju da.

O sprejmi preljubi, te rožice tri,
 Z veseljem sem tebi jih zbrala;
 Nikdar ne pozabi, kar vsaka uči,
 Veselje bo vsaka ti dala.
 Zaupanje v Boga, dobrota srcá,
 Zvestoba — to srečno življenje nam da!

(Ko se zadnji dve vrsti ponavljate pade zagri-
 njalo).

Drugo dejanje.

(Planinska okolica. V tesni dolini, sredi visokih pečin, majhna uta iz smrekovih vej spletena, znotraj z deskami obita, s skorjami pokrita. Spredi košato drevo. V ozadji skala; na njej kamnat križ z mahom obraščen. Vse okoli je žalostno in zapuščeno).

1. nastop.

Matilda.

(Pride ob palici iz ute s cenjico, v kateri šivarijo ima; blede je njeno obličje, žalostna njena obleka).

„Ljubeznivi Bog! dolgo že nijsem več videla tvojega jasnega neba! Dolgo sem le skoz oknice svoje ute zeleno drevje gledala. Tri mesce bo skoraj, kar sem bila zbolela, in danes sem prvič spet posteljo zapustila. Hvala tebi, večni Bog, da si mi zopet ljubo zdravje podaril; moje srce je zopet veselo! — O kako dobro se mi zdi, da sem zopet zvunaj na solnci! Ali slaba sem še, noge

me še nerade nesejo. (Se vsede na kamen in začne šivati). — Delo mi ne gre nič prav od rok, oči me zapuščajo, roka se mi trese, nobenega bodljeja ne morem prav narediti. (Nekoliko počiva). In vendar moram šivati — kruha nijman več; včeraj sve zadnji košček povžile. Da bi le kolikaj imela kakega okrepčila! (Začne zopet šivati, pa naenkrat vstane rekoč) O moj Bog, ne gre, pač ne gre! Kaj mi je začeti? Kako sebe in hčer preživeti? Ali hočeve tukaj od gladu umreti? — (Proti nebesom roke povzdigne.) O Bog, si naji čisto zapustil? Si celo pozabil na svoje sirote? Nič več na naji ne misliš? — O, pošlji mi vendar tolažbe za moje srce, ako mi že druge pomoči poslati nečeš! (Se zopet vsede, in si glavo z roko podpre.) Meni nij dobro! — zdi se mi, kakor da bi mi velik kamen na srci ležal? —

2. nastop.

Matilda. Zalika.

Zalika.

(Pride s pletarcem.) Oj ljuba mati! Prazna pridem. Še košček kruha nijsem dobila! Kar je stari Jakob umerl, kateri nama je tolikanj dobrega storil, zmiraj živeža zadosti podelil, so se tisti ljudje, katerim naji je na smrtni postelji priporočil, čisto spremenili. Pravijo, da po celi planini je huda za živež, da sami nijmajo kaj jesti. Peščico jagod sem vam tukaj prinesla! Več jih nijsem našla. Ali moj Bog, kaj vam bodo te pomagale! —

Matilda.

No! je vendar nekaj, da se ohladim nekoliko. Tudi za to malo jagod, naj bo tebi, Bog! hvala.

Zalika.

(Mater v oči pogleda.) Ste se zopet jokali! Ne jokajte se več, ljuba mati! Jaz ne morem

vaših solz gledati. Srce me začne boleti.
O ne jokajte se več! —

Matilda.

Bodi mirno, ljubo dete! glej saj se zopet
smejim.

Zalika.

Ja, pa vam ne gre prav od srca. Moj
Bog, kako ste vendar bleđi! Bojim se, da
bi mi zopet ne zboleli: O ne žalujte tako,
sicer bom tudi jaz zbolela same žalosti. Po
vseh udih me žalost sprehaja.

Matilda.

(Vzeme nekoliko jagod.) No zdaj mi je že
precej boljše. Na, tote pa ti pozoblji!

Zalika.

Oh ne! Nobene se ne dotaknem. Za vas
sem je prinesla. Nijsem lačna, pa bi tudi
od žalosti jesti ne mogla.

Matilda.

Stopi v uto, spravi najino potrebno obleko
vkup, in prinesi simkaj.

Zalika.

Ročno! (gre).

3. nastop.

Matilda.

Dober otrok! Le za tebe je meni žal. Morala sem jo noter poslati, da moje žalosti, mojih solz ne vidi. — Oh, da gospodična plemenitega rodu kruha prositi mora, že to je hudo — pa zastonj okoli hoditi, in čisto nič od ljudi izprositi, to je preveč! Druga mi ne ostaje, kakor to samotno prebivališče, kamor sem se pred svojimi sovražniki skrila bila, zopet zapustiti. — O Bog, varuj me, da jim v roke ne pridem.

4. nastop.

Matilda. Zalika.

Zalika.

(Zalika prinese navezane cunje in kitaro.)

Matilda.

Oho! si že spravila vse vkup?

Zalika.

Ljuba mati, hitela sem, kar sem mogla. V uti mi sami nij moči prestati. Meni je tako pusto, če nijsem pri vas. —

Matilda.

Pojdi ljuba Zalika! To uto hočeve zdaj čisto zapustiti. Tukaj bi morale gladu umreti. Zato hočeve naprej — (poklekne) Tebi dobrotljivi Bog! zahvalim zdaj za vse dobre, katere si nama tukaj v tej samotni utici podelil! Bodi za naprej še z nama, vodi naji k ljudem, ki še imajo kruha, in katerih srca nijso kamenitna. (vstane) Podaj mi, Zalika, roko; skusila bom ob palici iti. (Gre en časek, pa kmalu se zvrne od slabosti na tla.)

Zalika.

(Glasno zavpije) O moj Bog! Mati! mati! Oh, oče nebeški, pomagaj nama!

Matilda.

(Pride k sebi in začne milo se jokati) Oh v taki revi, tako slaba in malosrčna še nijsem nikoli bila. Pomagaj mi moliti, ljuba moja

Zalika, da vere na previdnost božjo ne izgubim (glavo na skalo nasloni).

Zalika.

Moj Bog! trdo podzglavje za bolnika!
Oh, da bi vendar kak človek nama prišel
na pomoč! (Pade na kolena, in gleda v nebo).

(Iz daljave se čuje milo petje). —

O nikar sirota bleđa,
O nikar ne jokaj se! —
Iz nebes te Oča gleda,
On pozabil nij na te.

Zalika.

Poslušajte vendar mamka, kako lepo,
kako milo je to petje!

Matilda.

To je tolažba iz nebes.

(Petje se zmiraj bliže in glasneje sliši.)

Glej po travnikih cvetijo
Rože pisane lepó,
Solnčni žarki jih sušijo,
Rosa jih hladila bo.

Zalika.

Vsaka beseda je zastopna.

Matilda.

In vsaka beseda moje srce hladi, kakor
rosa vele rože. (Še bliže in še bolj glasno se
sliši petje.)

Slišiš tam veselo peti
Tičke, ktere Bog živi;
Bod' po zimi, bod' po leti,
Vsaka jesti dost' dobi.

Zalika.

Bog naji vendar bolj ljubi, kakor tičke
po hosti; kaj ne, ljuba mati?

Matilda.

Ja Zalika, on ki tičie ne pozabi, bo tudi
nama živeža dal.

(Pastarica se prikaže v odzadji med skalovjem
pa Matilda in Zalika je še ne zapazite. Pastarica
poje dalje:)

O nikar sirota bleda,
O nikar ne jokaj se! —
Iz nebes te Oča gleda,
On pozabil nij na te.

Zalika.

To je ravno, kar sem jaz rekla. Ste slišali?
(z belo rutico materi solze obriše) Jelite, ljuba
mamka, zdaj se ne bote več jokali?

Matilda.

Nič več, ljuba Zalika, nič več. Sram me
je, da sem bila tako maloverna. Bog me je
ljubeznivo podučil in potolažil.

Zalika.

Zdaj se ne sliši več petje. Kdo je le neki
toliko milo pel?

Matilda.

Jaz mislim, Božja previdnost se je usmi-
lila naji, in nama poslala kakega pastirja,
ali pastarico na pomoč.

5. nastop.

Pastarica. Poprejšnji.

Pastarica.

(Pride izza skalovja naprej, ter se skrbno okoli
ozira nekaj iskaje) Kde je vendar neki moja

ovč'ka? Da bi jo le zopet našla! (Ogleduje visoko pečevje.) Tako daleč v planine še nikoli nijsem zašla! Vendar po ti dolini mislim zopet na pravo pot priti. (Zdaj zagleda Matildo in Zaliko.) Jojmene! To so tuji ljudje iz druge dežele! Moram bežati. —

Matilda.

O ne boj se naji, ostani tukaj, deklica; mi dve sve ubogi, nesrečni siroti! —

Pastarica.

Moj Bog! ubogi in nesrečni. O povejte mi, česa vam pomanjkuje? S čem vama zamorem postreči? —

Zalika.

Moja mati že od včeraj poldne nijso nič zavžili, kakor nekoliko teh jagod tukaj.

Pastarica.

O hvala Bogu, da še svojega kosilca nijsem snedla. (Seže v svojo cenjico, potegne iz nje kos kruha, vrček in lončarsko skledico; ulije iz vrčka ovčinjega mleka v sklečko in ponudi Maltildi rekoč:)

Nate, žena, jejte! Kruh je prav dober; tudi mleko je zdravo in sladko. Tukaj imam nekaj sadja; to bo pa za deklico kaj! Navzemi jabelka, so prav dobra, in tu le pa kruha zraven prigrizni! —

Matilda.

(Z veseljem jê) Bog ti povrni, blaga deklica! Ti si angel nebeški, katerega mi je Bog v največi težavi poslal. Tvoja dobroti mi je življenje otela. Gladu bi morala umreti.

Pastarica.

Ali moj Bog! kako ste pa prišle semkaj v ta samotni, nerodovitni gorjanski kraj, kder daleč okrog nobena živa duša ne stanuje? Kako zamorete v ti majheni siromašni utici živeti? Pri nas doma imamo scer tudi le majheno in slabo hišico; pa tako revna in zapuščena še pa vendar le ni. O pojdite z menoj! Pokazala vama bodem u ves, kder mnogo ljudi prebiva, ki vaji ne bodo stradati pustili.

Matilda.

Ni mi mogoče te utice zapustiti, ker preveč sem slaba; nobene stopinje ne morem storiti.

Pastarica.

Ja, kaj pa hočemo tedaj začeti? Rada bi vama vsaki dan jedila prinašala; pa pre-daleč mi je sinkaj — in doma sami tudi nimamo ravno preveč živeža — (roke sklene) Kako bi vama tedaj pomagala?

Matilda.

Ne skrbi ljubo srčice! Bog, ki me je ravno zdaj s tvojo pomočjo nasitil, me tudi za naprej ne bode zapustil. Tebi pa naj večni Bog obilno povrne, kar si nama storila.

Zalika.

Tudi jaz se ti lepo zahvalim. Zdaj boš pa sama lačna domov iti morala!

Pastarica.

Ni vredno, da toliko hvalite. Da bi več imela, bi več dala. Ne govorite več o tem.

Matilda.

Dvojno hvalo sem ti dolžna. Še bolj ko tvoj kruh in tvoje mleko, me je tvoja mila pesen razveselila. Zdelo se mi je, kakor da bi iz nebes bila slišala peti.

Pastarica.

Mar radi poslušate petje? O jaz znam še več lepih pesnij. Petje je moje veselje. Rada bi dala jagnje za lepo novo pesen.

Matilda.

Zalika! vzemi kitaro in zapoj ji eno.

Zalika.

Ničesa rajši, ko to — (se vsede na kamen in začne strune prebirati.)

Pastarica.

Oj, to je lepo; čudno lepo je slišati! Take reči še nikoli nisem videla, ni slišala. Pastirji v planini imajo le piščale in rogove.

Zalika.

No poslušaj! zapela ti bom od male črešnje. (poje.)

Drevesce na vrtu je vsajeno bilo,
 Je Minka zalivala zmir ga zvestó,
 Že v prvi spomladi je sad obrodilo:
 No črešnjevo zrno prečudno lepó;
 Tak' svetlo ko ogenj, rudeče ko kri,
 Je mikalo grlo, in paslo oči.

In Minka vesela je v vrt priskakljala,
 Utrgala črešnjo, rudečo ko kri,
 Preljubi jo materi svoji podala:
 „O nate jo mama! vzemite jo vi!“
 Se branila mati, pa vzela jo je,
 Veselja, radosti razjokala se.

Spomladij že sedem potem je minilo,
 Spet dobra se Minka na vrtec podá,
 Se spomni na črešnjo — jo je veselilo,
 Ker čudno velika dorasla je b'la;
 Po vejah košatih je videti b'ló
 Zdaj jezero črešinj rudečih lepó.

In mati vesela je Minko objela,
 In rekla: „Veselje si moj'ga srcá!

Nikol bi ti ljubka, teh črešinj ne 'mela,
 Ko prve bi mamki prinesla ne b'la;
 Zdaj vidiš: Kar starišem otrok stori,
 Od Boga povrjeno stokrat dobi.

Pastarica.

(Z rokami ploska in veselo poskoči.) O to je
 lepo, to mi dopade! O pojdi, Zalika, z menoj.
 Ker tako lepo prepevaš, boš sebe in mater
 lahko preživela. Glej! ko bi tudi ljudje se
 vajine revščine usmiliti ne hoteli, jim bo
 vendar tvoje petje dopadalo, in z veseljem
 ti bodo darovali, kar koli bode te potrebo-
 vale: kruha, mleka, smetane, prediva in
 ovne. O pojdi, le pojdi, te prosim, z menoj.

Matilda.

Če rada greš, Zalika, pa hodi v božjem
 imenu, popevaj pred durmi dobrih ljudi, in
 skrbi, da sebe in mene preživiš.

Zalika.

Oh, ljuba mati! Vam življenje ohraniti,
 bi rada bosa po trnji, čez skale in pečine,
 križem svet šla; ali vas sedaj, ko ste tako

boleni zapustiti, tega ne morem. Lehko bi mi umrli!

Matilda.

Ne skrbi tako! Jaz malo potrebujem. Glej kruha in mleka, kar mi je to dekle darovalo, je še toliko ostalo, da imam še dva, tri dni čisto zadosti.

Pastarica.

Vidiš, zdaj pa le pojdi, pojdi Zalika z menoj! Saj še nicoj, ali jutre pa čisto lahko prideš nazaj, in gotovo toliko boš živeža dobila, da bodete za več dni živeti imele. Tvoj pletarec pa je premajhen; jaz ti bom večo cenjo posodila, tudi nositi ti bom pomagala, in te spremila zopet tu sim nazaj.

Matilda.

Oh ja, bodi tako dobra! Varuj jo, da se ji kaj hudega ne prigodi, da v kakošno brezdno ne pade — da — kar bi še hujše bilo — med hudobne ljudi ne pride, kder bi kaj grešnega videti, slišati, ali naučiti se znala.

Pastarica.

O jaz jo bom skrbno varovala! Ni treba se vam bati. Zatoraj tudi ne bom izgubljene ovč'ke več iskala. Da v kake varne kraje ne zaideve, hočem po tem potu nazaj po katerem sem simkaj prišla.

Matilda.

No, Zalika! srečno hodi! Oh srce me boli, ker te izpred svojih oči pustiti moram. Otroci nikdar niso bolje hranjeni, kakor pri materi. Vendar siromaštvo naji sili, da morave se ločiti. Ne pozabi nikoli, da kder te materno oko ne vidi, te Oče nebeški gleda. Obnašaj se zmirom tako, kakor da bi gledala Boga s svojimi očmi, in tako boš srečno zopet prišla nazaj. (Zaliko objame.)

Zalika. (žalostna.)

Ljuba mati! Svojega Boga, in vas nikoli ne bodem pozabila. O meni je pri srci, kakor da bi s sveta šla, ker se od vas ločiti moram! Molite in prosite, naj bi se zopet srečno videle.

Matilda.

Da, molila bom, ljubo dete! — O usmiljeni Bog! Poglej doli na naji! Ta hčerka je moje edino veselje na zemlji! Zdaj gre med tuje ljudi, za svojo mater kruha prosit. Blagoslovi njeno hojo! Spremljaj jo ti, in vodi po vseh potih, omehčaj srca ljudem, da se usmilijo tega ubogega otroka. Varuj jo ti — da se ne izgubi, zakaj ona je na zemlji moje najdražje blago! — Tako moji otroci — zdaj pa srečno hodite, in Bog vaji naj spremlja!

Zalika.

(Od joka ne more govoriti in žalostna mater objame.)

Matilda.

Dobro je. Le pojdi, dete moje, zdaj. — Ne bodi preveč žalostna, saj vidiš, da mora tako biti. Jutre ali po jutrnjem se bove zopet videle. No srečno hodi!

Zalika.

(Gre za pastarico po strmem potu čez pečevje, solze si briše iz oči, in večkrat pogleda nazaj.)

6. nastop.

Matilda. (sama.)

To je danes prvokrat, da se dete od mene loči. Zato se ji toliko britko zdi. Tudi meni se tako godí. Tudi jaz sem zdaj prvič sama tukaj med skalovjem. Dosti bolj in žalostno se mi zdaj dozdeva. O da bi se le detetu nič žalega ne prigodilo. — Ko bi se mi Zalika s svojo tovaršico v kakov prepad pogreznila, — to bi bilo za-me strašneje, kakor tukaj med pečinami pomankanja konec vzeti.

Tretje dejanje.

(Na prijaznem griču lična kmečka hiša s trsovjem obraščena, od sadunosnih dreves obdana. Pod košatim orehom stoji mizica in klop okoli nje.)

1. nastop.

Zalika. Pastarica.

Pastarica.

(Pelja jagnje.) Glej v tej pristavi stanujejo prav premožni in dobri ljudje. Tukaj začni peti, in videla boš, da te bodo lepo obdarovali. Tačas bodem jaz svoje jagnje domov spravila. Moja mati se bodo razveselili, da sem izgubljeno ovčko zopet našla. Kadar tukaj opraviš idi taj, kder uni dve smreki vidiš. Od tistod bodeš hišico zagledala, in stezo, ki črez zelene travnike ravno taj do nje pelja. Tam sem jaz doma; tamkaj se zopet snideve! Bog te obvari!

Zalika.

Srečno hodi. Še enkrat se ti lepo zahvalim.

2 nastop.

Zalika.

Oh Bog! kako težko mi je vendar pri srci, zdaj ko bi imela za košček kruha peti. Rajši bi se jokala, kakor pela. Vendar nočem se uboštva sramovati. Nezakrivljeno siromaštvo ni sramota, pravijo mati, kakor tudi nezasluženo bogastvo nobena čast. (Začne strune ubirati, — gre bliže k oknu in zapoje:)

Po trati zeleni
 Fantiček igra,
 Pri jezeru sinjem
 Veselo skaklja.
 Z obrežja se mila
 Mu roža smeji,
 Povodna je lil'ja,
 Prelepo cveti.

In fantek podá se
 V globoko vodó;
 Rad vtrgal cvetlico
 Bi tamkaj lepó.
 Zdaj mati zavpije:
 Oh dete, gorjé!
 Utonil boš v vodi —
 Ne hodi napré!

Pa fantek ne mara
 Za matrni svet;
 In pravi: „Jaz hočem
 To rožo imet'.“
 Predaleč se nagne —
 Spodrkne z nogo,
 Več videlo nij ga
 Nobeno okó.

In mati nesrečna
 Na glas zakriči;
 Iz cele da vasi
 Vse vkupaj hiti.

„Ubogajte deca,
 Kar star'ši rekô,
 Da vam se enaka
 Zgodila ne bo!“

(Med tem, da poje, gleda dvoje otrok skozi okno in posluša petje; kmetica pride iz lope, se prijazno smehlja, ker se ji pesen dopade.)

3. nastop.

Zalika. Kmetica.

Kmetica.

(Stopi iz lope in ogleduje Zaliko.) Kako je neki ta deklica tukaj sim med hribe pot našla? Po obleki se mi dozdeva, da mora od daleč biti, in njeno milo belo lice razodeva, da je imenitnega stanu, morebiti celó žlahna gospodična. (Stopi bliže.) Bog te pozdravi, moja ljubka! Ti ja poješ, kakor angelček iz raja, in si tudi prijazna in mila, kakor angel božji. — Kaj ti bom dala za tvojo prelepo pesen?

Zalika.

Lačna sem, dajte mi malo kruha in mleka!
 Za božjo voljo vas prosim, dajte mi.

Kmetica.

To boš koj dobila, in še več družega.
Le majheno potrpi. (Gre v hišo.)

Zalika.

Oh, to je dobra žena! Skoraj da tako lju-
bezniva, kakor moja mati! Hvala bodi
Bogu, da sem prvič simkaj šla. Zdaj mi
je že leže pri srci. (Miško, Barica in Cilika pri-
dejo iz hiše.)

4. nastop.

Miško, Barica, Cilika, Zalika.

Miško.

(Pride s kruhom.) Na, dekle, tukaj imaš ve-
lik kos kruha! Mleka boš kmalu dobila.

Barica.

(Nese počasi skledico polno mleka, in jo postavi
na mizo.) Tukaj je prav sladko mleko! Vsedi
se na klop tu sim le v senco, nadrobi si
kruha v mleko in jej?

Cilika.

(Prinese sadja v pletarci, in postavi na mizo.)

Tu imaš jabelka in gruške; in povej mi vendar, kako ti je ime?

Zalika.

Bog vam povrni, ljubi otroci, in vaši ljubi máteri. (Se vsede, kitaro na klop položivša.)
Zalika je meni ime.

Cilika.

Zalika! vzemi vendar in jej!

Barica.

(Ogleduje in tipa Zalikino obleko.) Tvoja jopica je smešno narejena. Da bi jaz tako obleko imela, bi ne beračila po svetu.

Cilika.

(Roko stegne.) Zalika, daj mi svoj venček!

Zalika.

O prav rada. Tu ga imaš. Take cvetlice v planini rastejo.

Miško.

(Gre tiho, prime za kitaro, pa čisto narobe, se vsede na tla, in skuša brenkati.)

Barica.

Čakaj Miško, jaz bom pesen od škorjan-
čeka zapela, ti pa brenkaj zraven, kakor
si slišal poprej Zaliko. (Poje:)

Ko solnčice vstaja,
In rosa se maja,
Škorjanc se zbudi,
Lepó žvrgoli:
Li, li, li, li, li, li!

S peruti pomigne,
Iz njive se vzdigne,
V okroge frli,
Lepo žvrgoli:
Li, li, li, li, li, li!

Visoko on leta,
V nebesih Očeta
Veselo časti,
Lepo žvrgoli:
Li, li, li, li, li, li!

Tud' srčice moje
 Naj zgodaj zapoje,
 Boga naj časti,
 Se naj veseli:
 Li, li, li, li, li, li!

Miško.

Zdaj bom pa jaz eno zapel, od mlatičev!
 (Poje:)

Pika poka,
 Urno roka,
 Cep vrti,
 Vse budi,
 Karkol' spi.

Pika poka,
 Snop se joka,
 Vsaka lat
 Mora dat'
 Zrno zlat'.

Pika poka,
 V kotu kopa
 Manjša se;
 Vdar'mo le,
 H konci gre.

Pika poka,
 Hlapec stoka,
 Pa vesel
 Bode jel
 Kruhek bel.

(vstane rekoč.) Daj mi, Zalika! to strunato omarico, ali kako se že ta stvar imenuje. Dam ti svojega mladega Belčeka za njo! On ti zna prav dobro plesati, vidiš, tako le ko jaz. Hočeš z menoj meniti? Ti ga lahko okoli vodiš, ljudem bo kaj dopalo, ko bodo videli, da pesek tako umno plesati zna, in bodo ti vsega zadosti dali. Hočeš?

Barica.

(Poklekne na klop, in ogleduje Zalikin gosposki klobuček.)

Cilika.

(Skoči materi nasproti ter ji pokaže venček.)
 Glejte, mama! cvetlice — rudeče, rumene,
 bele! —

5. nastop.

Kmetica. Poprejšnji.

K m e t i c a.

(Prinese na zelenem trsovem peresu sirovega masla.) Vi nespodobni otroci! Nikoli vas samih ne smem pustiti. Ti Miško! pusti tisto reč na mizi, da je ne pokvariš. Ti Barica! ne osmradi ji obleke s svojo umazano roko. In ti Cilika! si ji res tiste cvetlice zberačila?

Z a l i k a.

Jaz sem jih rada dala. Pustite ji vendar.

K m e t i c a.

Glej, ljuba Zalika, tu ti prinesem sirovega masla; sem ga ravno še le umedla.

Z a l i k a.

Vi ste pač dobrotljivi! Lepa hvala vam!

K m e t i c a.

No, jej vendar, jej, ljuba deklica! Ti si daleč prišla!

Z a l i k a.

Sem se že mleka in grušek najedla. Pa če mi pustite, bom to maslo in ta kruh svoji materi nesla.

K m e t i c a.

Glejte otroci! kako rada Zalika svojo mater ima. Sama je lačna, pa si vendar svojim ustom pritrga, in za svojo mater skrbi. Tako morate stariše ljubiti. — Al', Zalika! le jej, kolikor se ti poljubi; za tvojo mater ti bom kruha in masla in drugih reči toliko dala, kolikor koli bo v tvojo cunjico šlo. (Benko pride.)

6. nastop.

Benko. Poprejšnji.

M i š k o.

Oj, častivredni gospod Benko pridejo! (vsi otroci mu skočijo nasproti in mu roko poljubijo.)

Z a l i k a.

(Vstane in stoji mirno za mizo na svojem mestu.)

Benko.

(Se bliža rekoč.) Dober dan, mamka! Bog bodi z vami in z vašimi otroci!

Miško.

Nam niste ničesa prinesli, oče Benko?

Benko.

(Potegne iz žepa bukvice, in vzeme iz njih podobo.) Miško! glej, tu imaš sv. evangelista Janeza. Utisni si v glavo besede, ki so na podobi zapisane: „Otroci, ljubite se med seboj!“

Barica.

Meni tudi kaj lepega!

Benko.

(Ji da pozlačen križec.) Glej! tu imaš zlat križec. Veče križe ti bo morebiti kedaj Bog poslal. Da bi te tudi tačas tolažil in moč ti dal potrpežljivo je nositi.

Cilika.

Meni tudi kaj!

Benko.

Tudi tebi nekaj, se ve da! Stegni mezin-

ček, tu imaš lep prstan, blišči se kakor srebro. Pojdi sim, da ti ga bom na prstič nateknil. Glej, ni to lepo?

Cilika.

(Z glavo pokima.) O čudno lepo! Jaz bi ga ne dala za sto goldinarjev ne!

Benko.

No, me imaš pa tudi kaj rada?

Cilika.

O da! ko bi le te dolgo kosmate brade ne imeli!

Kmetica.

Fuj, tako ne smeš govoriti! — Otroci, se ne bodete nič zahvalili? Vas moram pač zmirom opominjati, drugače vse pozabite.

Otroci.

(Poljubijo puščavniku roko.)

Benko.

Je že dobro, že! Že velja. Bog vam daj sreče obilno, ljubi otroci. Naj doživijo stariši veliko veselja nad vami! Zato morate

biti prav pobožni in pridni, se dobro učiti in radi ubogati. Bodete to storili?

Barica.

(Na glas.) Ja, ja! Jaz že gotovo!

Cilika.

Jaz tudi, jaz tudi.

Miško.

Jaz tudi ne bom najzadnji.

Benko.

No, te mi pa dajte roke. No le udarite, vsi troji! — Tako! tri rokice v eni roki; zdaj velja; bom videl, ali bodete pri besedi ostali.

Kmetica.

Slišite, kaj gospod pravijo? Ako obljube ne bodete izpolnjevali, bom gospodu Benki povedala, pa vam bodo te lepe reči zopet odvzeli.

Miško.

Jaz bom že obljubo vedno držal. Jaz sem mož beseda.

Kmetica.

Ja, ja, ti si veliki mož ti! Zdaj pa le
pojdite vsi vkupaj v hišo in pokažite stari
mami, kaj ste dobili.

Otroci.

(Skočijo v hišo visoko v rokah drže svoje dari.)

7. nastop.

Benko. Kmetica. Zalika.

Benko.

Odkod pa imate to malo deklico? Mala
pevka, kakor se mi vidi? — (Sam sebi.) Moj
Bog! to dete je kakor angelček! — (K Zaliki.)
No deklica! daj, da te slišim! Zapoj naj-
lepšo pesen, kar jih veš! Pa le samo en
odstavek!

Zalika.

Najlepšo pesen? — No, od bele zvon-
čice bom zapela; ta mi je najljubša.

Benko.

No le zapoj! beli lilji si ti nedolžna de-
klica čisto podobna! Le začni!

Zalika.

(Prime za kitaro, prebira strune, in začne peti.)

Premila je zvončica, lepo cveti,
 Ponuja vam zvončkeke bele,
 Podoba je čiste in mirne vesti,
 Nedolžnosti tudi vesele.
 Oznanja očeta nebeškega čast,
 Uči vas zaupati v Njega oblast!

Benko.

(Ves začuden pesen poslušaja, sam sebi.) Kaj je to? To je ja odstavek tiste pesni, katero mi je danes jutro Jošt zapel, in katere kakor mi je on rekel, nobena živa duša ne zna, kakor njegova rajna žena. To se mi čudno zdi. Bog ve, znabiti bi se dalo iz tega kaj zaslediti! (K Zaliki.) Kako je tebi ime deklica?

Zalika.

Zalika, častivredni gospod!

Benko.

In kako pa tvoji materi?

Zalika.

Matilda so.

Benko.

(Sam pri sebi.) Ne bo nič, ne gre vkupaj. Mojega ljubega gosta Jošta žena se je ime-novala Bogomila, in njena hčer Angelina. (K Zaliki.) Povej mi, ljuba Zalika, kde so pa tvoja mati?

Zalika.

Oh daleč od tod — tam gori v planini.

Benko.

Tam gori ja nobeni ljudje ne prebivajo! Kako ste pa vidve gori ta prišle in od česa se živite?

Zalika.

Že dolgo, kar se vem spominjati, stanujeve midve tam gori, v revni utici. Dobrotljiv star mož naji je z delom preskrboval. Mamka so pridno pleli in šivali, jaz pa sem jim pomagala, kar sem zamogla. Za najin zaslužek nama je dobrovoljni star-

ček živeža donašal. Zdaj pa je umrl do-
brotljivi stari Jakob! Moja mati so tako
žalovali, da so še zdaj bolani.

Benko.

To je žalostno. Ti in tvoja mati se mi
v srce smilite. Pa kako se vama je potem
godilo?

Zalika.

Po Jakobovi smrti se nama je hudo go-
dilo. Vendar imele sve še eno kozo, ki
nama je mleka zadosti dajala. Ali tudi to
kozy sve izgubile — pala je znad visoke
pečine, in se ubila. In zdaj nimave ničesa.

Benko.

No, zdaj pa od hrama do hrama prepe-
vaš, da sebe in mater preživiš?

Zalika.

Oh sila me uči, tako beračiti! Ta hiša
pa je prva, pred katero pojem.

Benko.

Kdo pa te je naučil to pesen, ki si jo
ravno pela?

Zalika.

Od svoje matere sem se je naučila. Dokler so zdravi bili, so jo večkrat popevali. Ali zdaj jim nij več mar za petje, ker tako slabi so že, da več iz ute ne morejo. Danes v jutru so se hoteli zvonaj nekoliko ohladiti, pa so skoraj da omedleli. (Se razjoče.) —

Benko.

Nič ne žaluj preveč, ljubo dete! Bog bo že pomagal. Meni se zdi, tvoja mati so bili posebna prijateljica žlahne gospé, ki je bila z imenitnim knezom omožena. Tega kneza jaz poznam; danes v jutru je k meni prišel, on je dober, ljubeznjiv in premožen gospod. Tvoje petje ga bođe znabiti omečilo, da te bo za svojo hčerko sprejel in tudi za tvojo mater skrbel; ker on nijma nič otrok. Moram sam s tvojo materijo govoriti. — Kako daleč so mati od tod?

Zalika.

Mislím, dve ali tri ure hoda.

Benko.

Nekoliko daleč je to za-me. Vendar žalostno srce razveseliti, nam pot ne sme predolga biti. Ali mi moreš pot k materi pokazati?

Zalika.

Oh težko bi ga znala! Neka pastarica me je sim pripeljala. Tam blizo unih dveh visokih smrek je tisto dekle doma.

Kmetica.

To je sosedova Marjetka. Ona vas bo spremila gospod Benko, in vam pot pokazala; saj ima zdrave in mlade noge. Ti pa Zalika boš nicoj pri nas ostala. Danes ne moreš dalje iti, ker si že vsa shojena.

Zalika.

Oh ne! K materi mi nij nikoli predaleč.

Benko.

To je prav lepo, deklica! da svojo mamko tako rada imaš. Ostani vedno takošna; in dobro ti bo šlo, in dolgo boš živela na zemlji.

8. nastop.

Kmet. Poprejšnji.

Kmet.

(Pride s sekiraj na rami in Benku roko poda.)
 Dobro jutro gospod Benko! Veseli me prav močno, da vas tukaj vidim. — Tam v hosti sem drva sekal, in videl sem vas proti našemu hramu iti; zato sem koj delo pustil, in hitel domov, da vas pozdravim, blagi gospod!

Kmetica.

(Gre med tem z Zalikino cenjico v hišo.)

Benko.

(Eno roko kmetu poda, z drugo pa za palico prime rekoč.) Bog vam daj ljubo dobro jutro, moj Juri! Srečni ostanite, Bog vas obvari! Moram koj zopet dalje!

Kmet.

O, ho! Dobro jutro — in Bog obvari, vse na eno sapa, to pač ne gre! (Se na drvenico nasloni.) Ravno prav ste prišli; danes osta-

nite pri nas, bomo vkupaj obedovali. Tačas pa mati kosilo pripravi; se bova kaj pogovorila, in kupico starine poskusila. Včeraj so mi jo pripeljali; bom videl, kaj bode rekli. Mislim, da vam bo dišala.

Benko.

Veste, da mi nij za močne pijače, k temu danes še tudi časa nijman. Mudi se mi. Imenitnega gosta imam, zatoraj moram hitro domov. Greoč bi rad še k nekemu bolniku pogledal.

Kmetica.

(Pride s polno Zalikino cenjo iz lope.)

Benko.

Dobra mamka! Še eno prošnjo imam. Saj veste, da je ptuj gospod na mojem domu, katerega bi rad danes nekoliko bolje pogostil. Ali jaz mu nijman ničesa dati. Zatoraj bi vas prosil, ko bi hoteli dati dvoje piščet, nekaj jajc, sirovega masla, pšenične moke, in kar je še kaj druga pri taki prilžnosti potreba. Ker bo pa za poldne že

prepozno, kosila pripravljat, vas prosim, da še tudi kde kaj mrzlega priložite, kar bi moj tujec lahko brez čakanja zavžil.

Kmetica.

O z veseljem, prav rada! Hočem mu koj pečena piščeta in nekoliko potice poslati.

Benko.

Tudi vas, ljubi oče! bom nekaj prosil. Bodite toliko prijazni, in zanesite te reči, katere vam bodo mamka za-me pripravili gori na moj dom. Vzel bi jih sam, pa kakor veste, rad bi se gredoč še pri nekem bolniku oglasil.

Kmet.

Da, da! zakaj pa ne! Za vas bi, ko bi treba bilo, uno goro tam-le na hrbet si naložil, in do Rima nesel.

Benko.

Povejte tudi ptujemu gospodu, ki ga bode v moji utici našli, da me je nepričakovana stvar zamudila, in da ne morem

tako hitro nazaj priti, kakor sem obljubil. Pa hitel bodem, kar bo mogoče, in zvečer bom gotovo že spet doma. Tisti gospod so sila bogati, bodo vas Juri in vašo ženko lepo obdarovali za vse, kar jim bote prinesli, in tudi pot vam plačali.

Kmetica.

O ko tudi vaš gospod reven bil, bi mu vendar rada postregla. Saj je Eden nad nami, ki nam bo vse obilno povrnil in poplačal.

9. nastop.

Pastarica. Poprejšnji.

Pastarica.

Ej Zalika, kde pa ostajaš, tako dolgo? Že sem mislila, da si pot zgrešila.

Zalika.

Ti si me na dober kraj pripeljala. Prav prijazno so me sprejeli.

Pastarica.

To je da! drugače bi te ne bila semkaj

poslala. (K ostalim.) Dobro jutro, Juri! in Špela! in vam, blagi gospod Benko, dobro jutro! —

K m e t i c a.

Marjeta! ravno prav si prišla. Ti moraš zdaj gospodu Benku pot pokazati v planino k bolani ženi, in Zalikino cenjo nesti.

P a s t a r i c a.

O rada! Moji materi bo morebiti tudi prav. Al' povedat jim vendar moram poprej, da ne bodo v skrbeh, kam sem odšla.

K m e t i c a.

Jaz bom sama k njim stopila in jim povedala. Tebi, ljuba Zalika, sem nekaj malega v cenjico nadevala. Povej materi, da jim to pošljem za pozdravljenje.

K m e t.

To je prav! Samo lepa beseda človeka ne nasiti!

Z a l i k a.

Oh, korbica je ja do vrha polna! Lepo

se vam zahvalim. Naj vam Bog povrne vso dobroto!

Benko.

Da, to bode gotovo! Zakaj verjemite mi, kar vi ubogim vidovam in sirotam storite, bode večni Oče nebeški vašim otrokom obilno povrnil. — Ali ljubi otroci, zdaj moramo iti. Zdrava ostanita, ljubi Juri in Špela! Bog vaji ohrani! (Urno ide z Zaliko in s pastarico.)

10. nastop.

Kmet. Kmetica.

Kmetica.

Stari oča Benko so pač prav ljubeznivi, dobrotljivi gospod! Komaj so to ubogo deklico zagledali, in o njeni bolani materi slišali, že so polni skrbi, kako bi jima pomagali. Nič ne porajtajo na svoje stare noge, nič se ne bojijo daljnega težavnega pota gori v strmo planino!

Kmet.

Da, to je res! dobrosrčen gospod so.

Celo pa vendar nijsem zadovoljen ž njimi. Danes je, kakor veš, 25 let kar so v to puščavo prišli. Današnji dan je za njih pomenljiv, in pa za nas gorjance vse prav veseli dan. Dolgo smo se že tega dneva veselili — zdaj pa so nam vse naše veselje skazili. To me jako žali.

K m e t i c a.

Saj niso vedeli našega namena. Ali ta dan še bode mnogo slavnejši! Saj si slišal, da se proti večeru domov vrnejo. Med tem, da se bodo na planini mudili, hočemo jim kolibo prav zalo z rožami ovenčati. Ročno bom otroke na travnik poslala rožic nabirat, ti pa pojdi tačas, da jaz v kuhinji opravim, na vrt, in potrgaj, kar je razcvetenih rožic in napleti nekoliko vencev. Tudi imamo zdaj časa dovolj, da gori v njihovem stanovanji pripravimo veselo gostijo, katero smo jim tukaj pri nas narediti mislili.

K m e t.

Izvrstna misel! — Tega ne bodo priča-

kovali. Z jedili, katere so za svojega ptujega gospoda pripraviti naročili, hočem tudi rože in vence seboj nesti. Ptuj gospod mi bode pomagal, da hišico lepo ovenčava. Na takošne reči se tudi gospodje bolje zastopijo, ko mi. Zato ga bomo pa tudi k gostiji povabili; zakaj pri nas velja: Kdor ne dela, naj tudi ne jê. To bode drevi lep in vesel večer za nas! Juhé! Že zdaj se mi zdi, da bi lahko zaukal! (Oba odstopita.)

Četrto dejanje.

(Žalostna planinska okolica, kakor v drugem dejanji.)

1. nastop.

Matilda.

(Sedi pod drevesom, in spleta venec iz hostnih cvetic.) Tako dolg čas mi še pa nikdar nij bilo, kakor danes. Že vidim, da bi brez svoje Zalike ne mogla živeti. Da bi se ji le kaj huđega ne prigodilo! Da bi le srečno zopet prišla nazaj! Oh močno me skrbi! Vendar, saj je v božjem varstvu, kaj se bom bala! Oh Zalika! Drugekrati je to bilo tvoje opravilo ta venec spletati na priprost spominek, katerega sve napravile pokojnemu očetu; danes pa hočem jaz to oskrbeti. Oh več let je že, kar je umrl moj predragi ljubi mož, in zmiraj še solze točim za njim; tukaj na rožice mi kapljejo zdaj.

Ja ta venec hočem obesiti na oni gaber tam, v katero deblo sem drago ime njegovo urezala, naj ga prijazno oklene. Blag mož, zaslužil si, da bi v vedni spomin tvoje ime z zlatimi črkami v dragi kamen zarisano bilo — pa zadostuje naj to malo, kar mi je storiti moči! — To opravilo, da si je samo na sebi britko in žalostno, vendar me je nekoliko razveselilo. — Zopet mi vzenimirujejo nove skrbi materno srce. Skusila bom peti: Precej močnejše se čutim; kar mi je pastarica prinesla, mi je vse prav dobro delo. Morebiti bode šlo, mila pesen mi bo srce razvedrila. (Z milim, tihim glasom poje:)

Kaj nek' druga je življenje?
 Kakor v večnost britka pot,
 Kder težave in trpljenje
 Nam ostrijo trdo hod;
 Vendar rož'ce tud' cvetijo
 Po bodečih stezah nam,
 Hvalo peti nas učijo
 Stvarniku v nebesih tam.

Tam, kder zlato solnce plava,
 Tam v nebesa pot pelja,
 Tam, kder svetla je širjava,
 Tam bom enkrat jaz doma;
 Tam se hočem veseliti,
 Tam trpljenja več ne bo;
 Srčno hočem taj hoditi,
 In pozabit' žalost vso.

(Vstane.) Tiho! Slišim nekoga priti. Že morebiti Zalika nazaj pride? O Zalika! Zalika! Si ti? Pridi, o pridi v moje naročje!

2. nastop.

Matilda. Benko.

Matilda.

(Prestrašena stopi nazaj.) Moj Bog! Kdo pride? Puščavnik?

Benko.

(Se prikaže izza skale, obstoji in ogleduje Matildo rekoč:) Bog z vami! žlahna gospa! Odpustite mi, da sem se pri vašem tihem prebivališči oglasil.

Matilda.

Ne zamerite pobožni gospod! če sem vas s svojo boječnostijo morebiti v zadrego spravila. Kar tukaj na tej samotni planini prebivam, še nikoli nijsem videla žive duše todi hoditi, kakor včasi kakega lovca, ali kakošnega gorjanskega pastirja, ki je izgubljeno ovčko iskal. Pa vsak mi je obljubil da mojega samotnega stanovanja nikomu izdal ne bo. Danes je bila neka pastarica pri meni. V svoji veliki žalosti sem pozabila jo poprositi, naj nobenemu človeku besedice o tem ne zine, da jaz tukaj stanujem. Gotovo je ona moje skrito prebivališče vam naznanila?

Benko.

Bodite mirni, žlahna gospa! Prišel sem z dobrim namenom.

Matilda.

Povejte, kaj vas je sim pripeljalo? Odložite palico in plašč, in izvolite sestti.

Benko.

(Odloži klobuk, palico in plašč, ter se vsede na kamenito ploščo.) Nij me nič druga simkaj pripeljalo, kakor edina želja, da ozdravim bolečine ranjenega srca.

Matilda.

Če o mojem srci govorite, vam koj povem, da je pač globoko ranjeno; ali to rano zamore le sam večni Bog zaceliti. Svet nijma nobene tolažbe več za me; vse moje posvetno upanje je razdjano. Česar od zemlje potrebujem, dokler me v svojo hladno krilo ne sprejme, druga nij, kakor košček kruha. Če mi k temu pripomoči blagovolite, vas prosim.

Benko.

Če druga nijmate, to se lahko zgodi.

Matilda.

Še ena reč mi na srci leži, in mi veliko skrb prizadeva. Hčerko imam, edino dete, veselje mojega življenja! Žalosti me, da

tukaj med skalovjem dorašča brez odgoje, kakoršna bi se ji spodobila po rodu in po stanu. Vi se mi dozdevate izkušen mož; vaš govor, vaše obnašanje mi priča, da tega borovega sukna niste od nekdej nosili. Ne motim se, če sodim, da ste v svoji mladosti med gospôdo živeli, med žlahnimi vitezi. Vas mi je morebiti Bog poslal, da moje ubogo dete oskrbite.

B e n k o.

Ravno za tega voljo sem prišel. Videl sem vašo hčerko — lepa in mila je, kakor angel — v srce se mi je usmilila.

M a t i l d a.

Videli ste jo? Kde? Oh, se ji vendar nij kaka nezgoda pripetila!

B e n k o.

Ne bojte se, kmalu bo tukaj; v kratkem bodete zdravo in veselo videli; pastarica jo spremlja. Jaz sem nekoliko hitreje naprej stopil, ker bi rad, da se sama pogovori. — To, kako si je začela vaša hčerka

kruha iskati, to se meni zeló nevarno vidi za njeno bodočnost. Jaz imam prijatela, žlahnega dobrega moža, kateremu je smrt njegovo edino ljubeznivo dete vzela. Ko sem vašo hčer zagledal, mi je prišlo na misel, da bi jo pač moj prijatelj prav lahko za svojo vzal. To bi morebiti njegovo žalost potolažilo, vašo deklico, da tudi vas zraven srečno storilo. Njeno milo petje in igranje na strunah bode njemu posebno dopadalo. Ona zna eno pesen, katera bo — to vem — njegovo srce na enkrat pridobila. Zatoraj imam trdno zaupanje, da mu v vaši deklici drugo hčer v hišo pripeljem. Ali pred vsem drugim moram poznati žalostne dogodbe vašega življenja. (Vstane in ji roko poda.) Ne bojte se starega moža, zaupajte se mu žlahna gospa! Pomislite, da stoji pred vami sivi starček, čigar srce bije za vašo srečo. Bog, pred katerim stojim in govorim, On vé, da pošteno in dobro z vami mislim. Zatoraj govorite z menoj, kakor hči s svojim očetom!

Matilda.

Verujem vam, častivredni oče! in hočem vam vse natanko razložiti.

Benko.

Vaša osoda mora pač biti posebno žalostna, da ste tu sim v ta divji in zapuščeni kraj ubežali. S sočutnim srcem vas hočem poslušati.

Matilda.

Jaz sem Bogomila edina hči Kamenskega kneza Otona.

Benko.

(Se začudi in vstane.) Kako? (sam sebi.) Za Boga! Bogomila — ona sama bi to bila!

Matilda.

Kaj se tako čudite? Zavoljo mojega imena? Saj niste morebiti eden mojih sovražnikov? Bog obvari, častivredni oče, tega bi ne mogla verjeti.

Benko.

Jaz nobenega človeka ne sovražim, naj-

manj pa ubogo žalostno mater. Pa — ne zamerite — vaša hčerka mi je rekla da ste, Matilda?

Matilda.

To vas naj ne moti. Ona ne ve drugače. Potrpežljivo poslušajte, v kratkem vam bo vse jasno. Moja pripoved bo gola resnica. Jošt, prežlahni knez Javorskega grada je bil moj mož. —

Benko.

(Na stran.) No hvala Bogu! Resnično, ona je. Sam Bog me je simkaj pripeljal. (Se zopet vsede in pazno posluša.)

Matilda.

Nekaj let sva prav srečno živela. Na enkrat pa je moral moj Jošt na vojsko. O grozovitosti te vojske hočem molčati. Tudi na Javorsko so bili sovražniki pridrli, in naš grad dobili v svojo oblast. Robert Suhodolski, vojvoda sovražnih čet, je bil moj varih, in me je obvaroval oskrumbe. Skrbel je za me in za moje dete, da nama ničesa

nij pomanjkovalo. Pa kmalu so se grde nesramne želje v njem unele in začel me je nagovarjati k nedostojnosti. Ko je moja stalnost spoznal, hotel se je z menoj zaročiti. Pokazala sem mu svoj zakonski prstan; toda tudi to ni pomagalo, ampak z hinavsko prijaznostijo je lazil za menoj, tako da noč in dan nijsem imela miru pred njim.

B e n k o.

Oh uboga gospa! Vendar, saj veste, kogar Bog rad ima, temu pošilja hude skušnje.

M a t i l d a.

Nek večer pozno pride v grad neznan viteški oproda iz naše vojne, ter mi naznani, da je moj mož v boji smrt storil. Prinesel mi je zadnji pozdrav umirajočega supruga in v potrjenje svojih besed zakonski prstan rajnega moža. Solze so mi lice polile, in oblekla sem to žalostno obleko, katero še zdaj nosim. Zdaj mi je sovražni vojvoda, ki je našo graščino v svoji oblasti imel, od dne do dne bolj prizadeval, naj se ž

njim zaročim. Ali nobenega nagnjenja nijsem k njemu imela, že kmalu od začetka, — sama ne vem zakaj ne, in zdelo se mi je, da ne more pošten človek biti. Nijsem se motila, ker ne dolgo potem sem gotovo izvedela, da je že oženjen.

B e n k o.

Malopridni hudobnež! Žlahno gospo, ali gospodično slepariti je in ostane sramotna hudobija.

M a t i l d a.

Grozen mraz me je pretresel. Od onega časa nijsem nič druga mislila, kakor le to, da bi ubežati zamogla. Noč in dan sem Boga prosila za pomoč, — naj varuje mojo nedolžnost, in Bog je uslišal moje molitev.

B e n k o.

To je bilo prav, da ste se bili v molitvi k Bogu obrnili, zakaj molitve nedolžnega srca Oča nebeški nikdar ne zavrže.

M a t i l d a.

Od vseh služabnikov ostal mi je le sam

eden zvest, starček namreč kakih šestdeseterih let. Tega je moj mož kmalu v začetku vojske romarski oblečenega k meni poslal, naj pozve, kako se mi godi. Ker mi je ta mož v moji nadlogi in stiski, kakor angel iz nebes poslan, posebno potreben bil, je zaostal pri meni, in se nij vrnil več na vojsko, čeravno mu je sila težko bilo mojega moža pustiti brez poročila. Ta služabnik mi je pomagal k pobegu. Po noči namreč naji je po lestvi iz grada rešil. in v čolnu črez potok prepeljal, ki pod gradom teče. Čolnič je potem zvrnil in moj plašč, ki sem ga navadno nosila, je obesil kraj potoka na grmovje, kakor da bi ga bila voda tja zanesla. Srečno smo ubežali med visoke planine. Cela soseska je mislila, da smo se potopili. Samo Robert še nij hotel prav verjeti, temuč naji je še dolgo krog in krog iskal. Tačas me je tisti sluga tukaj sim pripeljal. V tem kraji je on meni stanovanje odločil, ker vsi gorjanci so se tega kraja bali, in pravili, da tukaj duhovi stra-

šijo. Dva viteza sta se bojda tukaj eden druga umorila. Uni kamenitni križ je še zdaj znamenje tiste prigodbe.

Benko.

(Ogleduje zamišljen tisti križ.) Moj Bog, tedaj vendar nij kraja na vsej zemlji, ki bi ne bil oskrunjen s človeško krvijo!

Matilda.

Starček Jakob mi je svetoval, naj svoje in hčerino ime spremenim. Ljubeznivo je skrbel za naji. Toto utico so njegove roke nama postavile. Vse česar nama je potrebno bilo, je pripravil; kupil nama je kožo, katero sve pa pred kratkim izgubile. On je naji z delom oskrboval, da sve si živež služile. Ljubil me je, kakor svojo lastno hčer, in jaz sem ga spoštovala, kakor svojega dobrega očeta.

Benko.

Prav tako! — V potrebi se prijatelji spoznajo. In komur Bog hudih sovražnikov

pošlje, temu podeli tudi zvestih prijatelov in pomočnikov.

Matilda.

Bog se usmili njegove duše! Rajni Jakob je bil zvest prijatelj noter do smrti. (Z belo rutico svoje oči zakrije, ter en časek molči). Tukaj gori eno uro hoda od tod je bil umrl pri nekem lovcu. Na potu k meni je bil zbolel, in ni več mogel priti do mene. V svoji zadnji uri je naji lovcu in njegovi ženi priporočil. Toda po Jakobovi smrti se nama je hujše godilo. Pri vsem sve trpele pomanjkanje, in nobenega človeka nijsve več imele, ki bi nama v potrebi pomagal bil. Vendar zmirom hvalim Boga za njegovo previdnost. Boljše je v siromaštvu nedolžno in pošteno živeti, kakor v bogatiji in obilnosti na Boga pozabiti.

Benko.

Vaša pripoved je moje srce ganila. Ne zamerite mi, jók me sili — moram se nekoliko oddehnuti (Gre gor in doli in govori sam

s seboj). O dobrotljivi Bog! Kakošno veselje čaka njo in Jošta! Obadva štejeta drug druga med mrtve, in oba se še bodeta tukaj na zemlji videla. O nebeški Oče! Ti sam znaš tolažiti! Daj meni modrosti, uči me, kako naj ji to reč razodenem, da je veselje ne umori. (K Matildi obrnivši se). Vaš preganjavec mi je znan. Dobil je svoje plačilo. Hotel je žlahno nedolžno gospodičino zapeljati; pa njeni brat je to izvedel, in božja volja je bila, da ga je v boji umoril; zakaj hudobneža Bog v nevarnosti zapusti. Pa zastran vašega moža ne morem verjeti, da bi bil mrtev. Zakaj bolj ko to reč premišlujem, bolj se mi dozdeva, da še živi. Oznanilo njegove smrti je bila morebiti le zvijača od strani vašega sovražnika. —

Matilda.

Pa zakonski prstan, ki mi ga je umirajoči mož poslal? Mar bi poslu, ki mi ga je prinesel, ne verjela?

Benko.

Žlahna gospa! Vi ne veste, česar človeška hudobija vse ne iznajde. Naši sovražniki so zviti ljudje. Povsod med našimi vojaki so imeli svoje ogleduhe, in skrivne privržence. Robert si je znal prstan zvijačno pridobiti, in vaš mož za tega voljo morebiti vendar še živi.

Matilda.

Častivredni gospod! Kakošne misli ste vi v meni izbudili! Nekako čudno lahko mi postaja na enkrat pri srci. Moj Jost še znabiti živi! To je vesela misel, to je luč upanja, ki me je nenadno razsvetila! Da morebiti je res, da še živi; mogoče je — ta misel mi daja novo življenje! — (vstane). Moj preganjavec je mrtev! Moj dragi mož pa znabiti živi! — O le hitro, hitro iz tega kraja — le urno iskat ga, ko bi ravno bilo na konec sveta!

Benko.

(Sam pri sebi.) No, ne bo tako težko, kakor

sem mislil, jej to veliko veselje naznaniti. Bolj, kakor sem upal, je pripravljena. (K Matildi.) Javorski vitez Jošt, pravite je bil vaš mož? Meni so se vsi knezi in vitezi imenovali, ki so v ti nesrečni vojski svoje življenje izgubili; ali Jošta nijsem slišal imenovati. Javorski grad, katerega so sovražniki pri svojem odhodu požgali, je zopet sezidan in pokrit; še nij dolgo, kar sem po tistih krajih hodil in videl njegov veliki stolp, kako se zopet ošabno do megel povzdiguje. Pa nikder nijsem slišal, da bi se bila Javorska graščina, kateremu drugemu knezu podelila. Z enim knezom sem govoril, ki je bil navzoč, ko so svetli cesar med svoje zveste viteze graščine delili, ki so ob času vojske svoje gospode izgubile, pa Javorskega grada nijsem slišal imenovati. Čudne reči se večkrat med nami prigodijo. Cela okolica, postavim, je mislila, da ste vi že davno mrtvi, — in vendar še živite. Kar se je enok zgodilo, se lahko ponovi.

Matilda.

Pobožni mož! vi veste še več. Oh govorite! Znotraj mi nekaj pravi, da Jošt še živi. Nij treba se vam bati, da bi moje srce od veselja počilo. O zmiraj je živel v mojem duhu. Nikoli nijsem mogla misliti, da bi bil umrl. V moji bolezni je bil on za mojim otrokom, moja prva misel. — Vedno se mi je dozdevalo, da je blizu mene. Kolikorkrat sem se po noči prebudila, tolikokrat sem mislila, danes še ga bodeš videla — v kratki uri že morebiti. Komaj da sem mislila na svojo lastno smrt, katera mi vrata večnosti odpreti mora. Sedanjesti nijsem več ločila od večnosti; razločka med totim in onim svetom za me nij bilo, in ga še nij. Ko bi ga zdaj le zagledala — izpolnilo bi se moje trdno pričakovanje, druga ne; samo da na drug način, kakor sem si domišljevala. Videla ga bom še tukaj na totem svetu, namestu v večnosti. O govorite vendar! dragi gospod! (Ga prime za roko, in ga trdno gleda v oči.) Ni res on živi?

Benko.

Žlahna gospa! Kako močno vendar vera na večno življenje slabo žensko srce okrepi! Da! on živi, in še danes ga bodete videli.

Matilda.

(Pade na kolena.) — No, hvala Tebi dobrotljivi, usmiljeni Bog! Moje molitve in prošnje so oblake predrle, in Ti si me uslišal. Videla ga bom tedaj poprej še, kakor sem mislila. Da Ti si Oče zapuščenih udov in sirot. Dolgo sem živela, kot žalostna udova, dolgo sem gledala na svoje dete, ki očeta nij imelo; Ti pa, nebeški Oče, si čudno naji razveselil. Ravno, ko sve celo zapuščene najbolj pomoči potrebovale, si ti mogočni rešitelj nama poslal pomoč!

Benko.

Tako hitro spreobrne večkrat Bog solze žalosti v solze veselja.

3. nastop.

Zalika. Pastarica. Poprejšnja.

Matilda.

(Hitro ustane in Zaliki nasproti hiti.) O Zalika! Zalika! Veseli se, padl na kolena in hvali Boga! Pojdi, povzdigni svoje roke, oči in srce proti nebesom! Tvoj oča, ki sve mi-slile, da so umrli, še živijo — in danes še jih bodeš videla. O hvali Boga z menoj!

Zalika.

Moj oča! živijo! o kde, kde so? O mati, samega veselja skoraj ne morem govoriti. — O kako me veseli, da vas vendar enkrat veselih, prav veselih najdem! Koliko let sem vas gledala žalujočo in vedno jokajočo! — (Poklekne, vzdigne svoje roke proti nebesom moleča.) O Bog, Tebi naj bo hvala, da si mojo mater tako močno razveselil! Tebi naj bo hvala, ljubeznjivi Bog! Tam na pečini sem k Tebi večkrat molila. Celo svoje življenje Te ne morem nikoli zadosti za to veliko dobroto zahvaliti! To je vendar kaj

posebnega: imela bi se smejati veselja in poskakovati, pa se jočem, kakor da bi se mi kaj žalostnega bilo prigodilo. Tega nisem vedela, da se tudi veselja človek jokati zamore. —

Benko.

(Prime za kitaro, ki jo je Zalika na stran položila, jo ogleduje, ter proti nebesom pogleda in začne brenkati.)

Matilda.

Kaj počinjate? Oh pustite zdaj strune! Pojdite! odpravimo se! Nepričakovano veselje, katerega ste mi prinesli, me je celo ozdravilo. Zdaj bi lahko bežala, kakor srna, črez strme gore in pečine. Dajte kitaro dekletu. Tu imate svoj klobuk, in palico. Pojdimo — le hitro — hitro od tod —

Benko.

Pustite mi strune! Svete so mi, Bog je ž njimi velike reči storil. Poslušajte, in občudujte previdnost božjo! Veste kaj je v meni prvič misel obudilo, da bi vi znali

biti Joštova žena —, kaj je mene simkaj gnalo za vami v to samotno prebivališče? Glejte, ta majhena reč je bila to, ta neznatni les je bil, ki me je napotil k temu. Danes v jutru sem slišal Jošta pesen peti, katero mi je rekel, da ste ga vi naučili, in uro pozneje mi je Zalika ravno tiste pesni odstavek zapela. To je izbudilo mojo pozornost. Vajni spremenjeni imeni ste me motile — neresnica je vselaj nevarna. Vendar našel sem vaji. Ta kitara in pa Zalikino petje združilo bo zopet stariše, ki jih je razločila sovražna moč. Bog je peljal otroka, ki je s svojim pevanjem ljubi materi kruha služiti hotelo, ravno s to kitaro v naročje njegovega očeta. Jaz tedaj ne spustim teh strun poprej iz rok, dokler se ne zahvalimo vsemogočnemu Bogu, ki je strunam dal moč, naša srca razveseliti, ki vse težave in nadloge k dobremu obrača, ki žalostno jokanje spreminja v veselo petje. Zapijmo tedaj Njemu hvalospev, ki je ravno s pomočjo mile pesni vam toliko veselje pripravil.

(Poje.)

Za britkosti, za trpljenje
 Hvali Boga, človek ti:
 Žalost obrodi veselje,
 Tuga srce požlahni.

Le, kder sparno solnce peče,
 Vinska jagoda zori;
 Le, kder trnje je bodeče,
 Lepa rožica cveti.

Le po noči tam migljajo
 Mile zvezdice lepó,
 Božji stolec pripeljajo
 Nam oblaki na nebo.

O zato le naj raduje
 V žalosti srcé se vam?
 Ona vselaj oznanuje
 Srečo in veselje nam!

Peto dejanje.

(Okolica prvega dejanja. Pred meniško hišico je iz zelenih vej podvoje spleteno, in s cveticami lepo ovenčano. Vrata v kapelico in v stanovališče z rožami ovenčana, in vsa drevesca okoli z venci ovita. Solnce ravno za gore zahaja, in od večerne strani se še s svojim rumenim žarom po okolici ozira.)

1. nastop.

Jošt. Ivan.

Jošt.

(Obeša še tu pa tam kak venec, ogleduje naprave in sem ter tja rožice popravlja.)

Ivan.

(Stoji s pletarjem zraven njega, mu podaja vence in cvetlice, ter osipano cvetje in rožne ostanke na pot do stanišča trosi.)

(Med tem opraviлом pojeta oba.)

Da poln ljubezni si moj Bog,
Me vsaka stvar uči;

Uči me to nebó okróg,
Neštete nja luči.

Vesela tička to uči,
Ker Ti ji živež daš;
V zelenem gaji žvrgoli,
Da Ti nas rad imaš.

Učijo rožice nas to,
Ker Ti jih lepotiš,
Oné nam zmirom pravijo,
Da tud' za nas skrbiš.

Uči nas zlato solnce tam,
Da ljubiš celi svet;
Dobrote tvoje proti nam
Najlepši je izgled.

Še lepše Benko, žlahni mož
Uči nas vsaki čas,
Da 'Ti mogočni Bog ne boš
Nikol' zapustil nas! —

Jošt.

To pesen hočejo danes kmečki ljudje
Benku zapeti. Da, gotovo! ta pesen ga bo

razveselila. Mož pa tudi zasluži, da ga tako častijo; ker veliko dobrega jim stori. Kar je mogoče, skrbi za njih časno in večno srečo; ž njimi se veseli, kadar so veseli, in v žalostnih časih jih prijazno tolaži; posebno pa za njihove otroke lepo skrbi, ker jih v krščanskem nauku podučuje. Da, Benko je njih oča, njih dobrotnik in prijatelj. Pa kaj more to biti, da tako dolgo izostaja? Pojdiva še enkrat gledat, če že gre! — Pojdi Ivan!

Ivan.

Da, da, žlahni gospod. (odideta.)

2 nastop.

Benko.

(Tiho pride, drži prst na ustih in se pazno ozira rekoč) Nij ga tukaj! (Zagleda hišico in vse okoli lepo ovenčano.) O, ho! Kaj pa to pomeni? To je, se mi zdi, za me napravljeno? Moji ravninski sosedi niso pozabili, da je ravno 25 let, kar tukaj na tem hribu stanujem.

Zato so me hoteli razveseliti, in so mi stanišče lepo ovenčali. Oj ljubeznjivi sosedi! Bog vam povrni, kar meni želite! Ali prelepo so ti venci spleteni; kmečki ljudje jih ne umejo tako spletati. To so Joštove roke naredile. Da, Jošt, ti si pomagal k mojemu veselju, — pa tebe čaka še večje veselje! Te rožice in ti venci so kaj prilično pripravljene; zakaj danes bomo najlepši dan tvojega življenja praznovali. — Kde je pa vendar zdaj Jošt? — A tam le stoji na pečini in gleda v dolino, da li že pridem od kod.

3. nastop.

Benko. Zalika.

Benko.

(Se ozira na stran, od katere je prišel in s prstom vabi.)

Zalika.

(Pride s kitaro pod ramo.)

Benko.

(Jo prime za roko, rekoč.) No, mala ljubka,

hitro se skrij taj v tisto utico, in kadar ti bom z glavo pokimal, začneš koj od vijolice peti. Si zastopila, kar sem ti spotoma razlagal?

Zalika.

O da, prav dobro, ljubi oče Benko!

Benko.

Zdaj pa le hitro stopi v utico.

Zalika.

(Odide v uto, katere uhod se vidi.)

4. nastop.

Benko. Jošt.

Benko.

(Glasno zakliče.) He! Jošt! Balite! balite!
Ha! kako hiti, kakor da bi imel peruti.

Jošt. (nastopi.)

Je — saj ste tukaj Benko! Jaz sem pa gledal v dolino, da bi bil skoraj oči izgubil, od kod da bode te prišli. Kako je to, da ste po drugem potu se vrnil, pa ne po onem, po katerem ste odišli?

Benko.

Opravila so me, kakor ste morebiti že slišali, na drugo pot zvalila.

Jošt.

(Smehljaje.) Vi ste čuden hišni gospodar. Ko ste z doma šli, ste djali, da bode te v dveh kratkih urah že zopet tu, — a pustili ste me ves ljubi dan samega. Hoteli ste morda naj bi že kmalu v začetku najnega znanja sladkosti samotnega življenja okusil?

Benko.

Samota je sladka — temu, kdor jo pozna. Kdor jo pozna, kmalu se mu dopada. Jaz sem tukaj v tem kraji že marsikatero uro veselo in srečno preživel. Poprejšnje življenje po gradovih in mestih mi je bilo pijanost in prazne sanje.

Jošt.

Oh! Benko! Nicojšni večer tukaj med skalovjem in drevjem me je, bi skoraj rekel, še bolj razžalostil. Milo se mi je storilo, ko

je vse okoli mene tako tiho in mirno bilo; le kak listek po drevji se je še včasi zmajal, in tu pa tam se kaka tica oglasila večerno pesen pevaje. Vse nekdanje čase in prigodbe svojega življenja sem v duhu videl pred seboj. Oh solnce moje sreče se mi je prehitro skrilo za črne gore! Moja mlada leta so prehitro minula, in prenašlo je nastopila za me temna noč življenja: Zapuščen, kakor puščavnik, na svetu tukaj sam stojim. Vsi ljubeži mojega srca so u večnosti. — Prijatele zveste posekal mi je sovražni meč, — drago Bogomilo odivzela mi je nemila osoda v cvetju njenega življenja — izgubil sem tudi edino dete svoje. — (Se vsede, glavo z roko podpre in molči.)

Benko.

No, no! Znabiti pa mi bo mogoče vašo žalost potolažiti. (Se obrne proti utici in z glavaj pokima.)

Zalika.

(Začne strune prebirati.)

Jošt.

(Pogleda navzgor.) Kaj slišim? Kako mili glasovi!

Benko.

(Položi prst na usta.) Pst! tiho, tiho!

Zalika.

(Poje v utici.)

Vijolica lepa ponižno cveti
 In luka iz trave zelene,
 Med rožami ona najlepše diši,
 Zato ni žlahneje nobene;
 Podoba ponižnosti njeni je cvet,
 Dobrotnega srca najlepši izgled.

Jošt.

(Vstane.) Vsemogočni Bog, kaj je to! Bogomilina pesen. — Bogomilin napev — celo njeno petje; le še bolj milo in ljubeznivo! Vsaka beseda, kakor iz njenih ust! O ali iz večnosti pride, moje solze brisat? Ali morebiti angelei vašo utico obiskujejo, po-božni mož? Ali ste Večnega prosili, naj pošlje angela, da me potolaži? — O pustite

mi, da vidim in slišim to čudno bitje, ki je razvnelo vsako žilico mojega srca! (hoče k utici.)

Benko.

Postojte! — in pripravite se na čudež Vsegamogočnega, ki vas bo bolj potolažil, kakor da bi vam bil poslal angela iz nebes. (S prstom pomigne — in Zalika pride s kitaro iz ute.)

5. nastop.

Zalika. Jošt. Benko.

Benko.

Glejte! to milo dete sem danes našel. Prišlo je iz daljne gorate planine, kamor človeška noga le malokdaj zaide.

Benko.

Kaj vidim? celo njena podoba! Da! ravno taka je morala Bogomila biti v svojih otroških letih. (Hitro k Zaliki stopi.) Ne boj se, mala ljubka! Povej mi, kdo te je te pesni naučil, in čigava si ti?

Zalika.

Moja mati so me naučili, preljubi oče;
in jaz sem vaša hčer.

Jošt.

Je mogoče! Benko, tega ne morem ver-
jeti! Kaj delate z menoj, prečudni starček?
Me vendar ne bodete slepili? — Povej mi
ljuba deklica, kako je tebi, in kako tvoji
materi ime.

Zalika.

Jaz sem Angelina, in moja mati so Bo-
gomila.

Jošt.

Bog v nebesih! Angelina, to je bilo ime
mojega ljubega otroka; Bogomila, ime moje
drage, predrage žene! Benko, Benko! meni
se po glavi vrti, razum me zapušča! Oh,
to nij mogoče. Nij ne! umrli ne ustajajo!

Zalika.

(Pokaže kitaro.) To pogledjte, ljubi oče!

Jošt.

(Vzame kitaro.) Da! to je prava tista kitara

— dobro jo poznam. Veseli me, da te zopet vidim predraga stvar! veseli me, kakor da bi bil nenadoma zagledal ljubljenega prijatelja svojih mladostnih dnij! To je tista kitara, ki sem jo v onih srečnih dnevih svoji ljubeznivi Bogomili daroval, ko sva bila še zaročenca. Tukaj ste še udobljeni najni imeni: „Jošt svoji Bogomili.“ — O Angelina! Da, da, ti si, ti si moja hčerka. Pojdi, o pojdi v moje naročje! — Zapustil sem te kot majheno jokajoče dete na prsih maternih; zdaj si pa tako zala izrastla. O veselje nedopovedljivo za očeta! — Pa kde so tvoja mati? še živijo? O reci da! (Proti nebesom gledaje.) Izpolni mero sreče in blaženosti moje, milostljivi Bog, in daj, da reče: da!

Zalika.

Da, mati živijo.

Jošt.

Živijo! — Kde? — O kde so? — O le k njej, le k njej — — ona še živi — o Bog,

hvala Tebi! — O Angelina, povej mi vendar, kde jo najdem?

Z a l i k a.

Gospod Benko vedó.

J o š t.

Govorite, predobri starček! Kde je ona? Pojdite — oh pojdimo k njej!

B e n k o.

Potrpite žlahni vitez! — Vi morda mislite, da bodele našli Bogomilo lepo in cvečečo, kakoršno ste zapustili — ljubeznivo ženo svoje mladosti? Ah njenega lica rože posušila je žalost. Ker zvestobe vam prisežene nij hotela prelomiti, morala je pobegniti v planinske goščave in iz ljubezni do vas je radovoljno v pomanjkanje in revo se podala. Nij še dolgo, kar je iz hude boleznij vstala; zatoraj jo morebiti komaj da še poznali bodele.

J o š t.

Ej, kaj je zvunanja lepota, kaj rudeča

lica! Vse prazno in minljivo! Njo, njo, Bogomilo samo hočem zopet videti.

Benko.

Le ne prenašlo! — Burno ji srce bije, ker ve, da vas bode skoraj videla. Varite njeno rahlo življenje! Dostojno se nosite v tej sveti uri vajinega snitka. Mislila je, da ste mrtvi, in danes naj vas zopet vidi, kakor da bi se ji iz onega sveta prikazali. Veselje in žalost jo premagujeta!

Jošt.

O povejte mi vendar, kde da je! Ne mudite me tako dolgo! Brž — brž — starček! Pojdite — ali mi pa vsaj povejte, na katero stran, da naj hitim?

Benko.

Za božjo voljo! dajte si vendar dopovedati. Starega znanca, zanesljivega moža, sem poslal s konjem po njo. Ne vem prav gotovo, katero pot si bo kot za konja najbolj pripravno izvolil in na katero stran bi mu imeli nasproti iti, da bi ju ne zgrešili.

Zalika.

Ljubi oče! Ali mene pa nijmate nič več radi, da me še pogledati več nočete?

Jo št.

Angelina! Ljubo, drago, mileno dete, dolgo že sem si te v nebesih mislil, in zdaj te tukaj na zemlji lahko objamem — o rad te imam, neizrečeno rad! Ljubim te, kakor tvojo mater ljubim. Pa vaji obe vkupaj bi imel!

Zalika.

Le majheno potrpite, ljubi oče! Kmalu bodo tukaj. Vsak trenotek lahko.

Jo št.

Vsak trenotek? O ti ljuba dobra žena, ti žlahna zvesta tovaršica! Tebe — tebe — ki sem te tako dolgo že med mrtvimi objokoval, ki si zavoljo mene toliko pretrpela, tebe bom zdaj zopet videl, zdaj — v kratkem? O Bog, kako čudno mi prihaja! Tresem se na vsem životu, jaz ki se pred sovražnikom nikoli tresel nissem! Kako mora

še le njej pri srci biti! — Čuj, to je godba?
 Kaj pomeni to? (Iz daljave se sliši zbrano sviranje pastirjev na piščalke in stranšice, ki vedno bliže prihaja.)

6. nastop.

Ivan. Poprejšnji.

Ivan.

(Naglo nastopivši pripoveduje.) Veliko kmečkih ljudij pride izzad onega skalovja. Imenitna gospa v črni opravi ravno raz konja stopa; kmetica jo vodi po stezi sim gor.

Jošt.

Ona je! Ona pride! O Bogomila, Bogomila! (z razpetimi rokami hiti njej nasproti. Ivan gre za njim. Godba preneha.)

7. nastop.

Benko. Zalika.

Zalika.

(Hoče za očetom oditi.)

Benko.

Ostani, ljuba deklica! Ti bi znala na strmem potu v kako globočino pasti. Tvoja

ljuba mati in tvoj dobri oča bodeta kmalu tukaj. (Drže Zaliko za roko gleda za Joštom in pravi.) Moj Bog, če je že tukaj na zemlji toliko veselje, kadar se dva izgubljena prijatelja, ki sta že dolgo en druga med mrtve štela zopet najdeta; kolika bode še le blaženost tam v nebesih, ko bodemo vse svoje drage znance in prijatele lepe in častitljive zopet videli. Že ta misel sama zaceli vsako rano ki nam jo smrt in ločitev tukaj sekate.

8. nastop.

Kmet, kmetica, njuni otroci. Pastir. Pastarica.
Poprejšnji.

(Piskanje se zopet začuje in celo blizo. Kmečki ljudje pridejo vsi praznično oblečeni. Otroci in mladina v belih oblačilih ovenčani. Nastopijo eden za drugim v naslednem redu. Najprva pride Cilika nosi velik šop cvetlic, ovezan z lepim trakom. Barica prinese poln pletarec pisanih rožic; Miško ima venec iz lipovega perinja, na dolgi palici z belim in rudečim trakom privezan; pastarica z ovenčanim jagnjetom; pastir v tičniku dva bela goloba. Kmetica nese na glavi velik in zvrhan jrbas z belo ruto

pokrit; kmet z bršljem ovenčan sodec na rami. Naposled več drugih kmečkih ljudij. Nazadnje nastopita Jošt in Matilda.)

K m e t.

(Se odkrije in glasno reče.) Tiho zdaj piskavci! (Potem se dostojno in ginjenega srca k Benku obrne rekoč.) Ljubeznjivi, častivredni gospod oče Benko! Mi priprosti gorjanci smo danes prišli Vam čestitat. Zahvalimo se vam za vse dobrote, kar ste jih teh pet in dvajset let nam in našim otrokom storili, kar mi to srečo imamo, da vi tukaj med nami prebivate. Sprejmite blagovoljno kot izraz naše hvaležnosti te male darove, katere vam naša ubožnost podati zamore. Besed ne vemo lepih delati; zatoraj ne glejte na to, kar naša usta govorijo, ampak na to, kar naša srca čutijo, in zadovoljni bodite z nami! Bog, naš ljubeznivi Oča pa, ki želje naših src pozna, On naj izpolni to, kar mi danes za vas in blagor vaš želimo.

B e n k o.

O ljubeznivi dobri ljudje! Vi otroci in

stariši! vse dobro, kar vi meni želite, naj Bog tudi vam desetero podeli. On naj vas blagodari, naj pomnoži vašo srečo, naj ohrani vaše mirno in veselo življenje. Vse darove, ki ste mi jih tukaj prinesli, naj vam stokrat povrne. (Kmetu roko poda rekoč:): Nate, ljubi Juri! podajte mi roko v imenu vseh zbranih. Ostati si hočemo stari, dobri prijatelji, in ta kratek čas, ki ga še bom morebiti med vami preživeti imel, boji naša posebna skrb, drug druga pogosto razveseljevati.

Kmet.

O naj bi še prav dolgo živeli naš dobri oča Benko!

Vsi (glasno:)

O dolgo — prav dolgo naj še živijo naš dobri oča Benko!

Kmet.

Tako mi dopade! Da sto let naj še živijo!

9. nastop.

Jošt. Matilda. Ivan. Poprejšnji.

Zalika.

(Z razpetimi rokami jima nasproti.) Oče! —
mati!

Matilda.

(Jošt jo pelje. Prime Zaliko za roko.) O ljuba
hčerka, glej, koliko neizrečeno veselje nam
je dobrotljivi Bog pripravil!

Jošt.

(Prime Zaliko za drugo roko.) O kako sre-
čen sem, da mi je Bog, tebe, ljubo dete,
in s teboj tvojo ljubo mater zopet podaril!

Zalika.

(V sredi med očetom in materijo.) Preljubi oče!
nijsem v stanu izgovoriti, kako me v srci
veseli, da vas zopet imave. — O mati, tako
veselih vas še svoje žive dni nijsem videla,
kakor zdaj, ko so naš oča zopet tukaj. Kaj
nij, ljuba mati! ljubeznivi Bog je vaše
britke solze v solze veselja in radosti spre-
menil.

Benko.

Oče nebeški, zahvalim se Ti, da si današnji dan — pet in dvajsetletnico mojega bivanja v tej samoti — s toliko srečo, s tolikim veseljem poslavil. Poglej milo iz nebes na ta dva blaga zakonska, ki si ju danes tako čudno zopet zedinil. Blagoslovi na novo njuni zakon in daj jima srečno doživeti ne samo srebrno, ampak tudi zlato gostovanje. Dodeli jima nad tem otrokom, po katerem si ju danes združil vselaj mnogo veselja doživeti, kakor si jima ravno po tem detetu današnjo radost pripravil. — Tudi našega ljubega očeta Jurja, njegovo ženo in te njune otroke, in vse tukaj zbrane blagoslovi obilno Ti, o Bog! Daj srečo, mir in lepo zastopnost vsem zakonskim, in daj vsem starišem dosti veselja nad svojimi otroci dočakati!

Kmet.

(Odkrit se globoko prikloni.) Žlahni gospod vitez, milostljiva gospa in mila gospodičina! Da bi mi ne zamerili, izrekel bi vam tudi

jaz v imenu nas vseh prisrčno čestitanje in voščilo! Vse, kar so oča Benko izgovorili, naj se izide, in ljubi Oča nebeški naj k vsemu reče: Amen!

Jošt.

Ljubi prijatel! Hvala vam, da se naše sreče toliko veselite! Bog naj vaše želje in voščila tudi nad vami, nad vašo ženo, nad vašimi otroci in nad vami vsemi izpolni!

Kmetica.

(S povzdignjenimi rokami.) Da, On naj izpolni vse vaše želje nad nami vsemi, naš ljubi, dobrotljivi Oče nebeški! — Pa jaz imam še eno majheno prošnjo, katere si skoraj izreči ne upam. — (Se k Matildi obrne.) Tam na tratici pod uno jelko sem nekaj malega pripravila, in rada bi, ko bi nas tudi žlahna gospôda počastiti blagovolila. Se ve, da so le priproste kmečke jedi, pa zdravo je vse in mislim, tudi dobro kuhano.

Kmet.

In kar bo morebiti pri jedilih pomanj-

kovalo, naj pa to vino tukaj v tem sodci nadomesti. Dolgo že ga hranim za današnjo veselo obletnico. Zatoraj upam, da prežlahni gospod vitez ne bodo zavrgli naše prošnje.

Matilda.

Z veseljem sprejmemo vaše povabilo. Pa Marjetka, ki je moja hčerko po vseh potih toliko skrbno spremljala, mora tudi z nami jesti, in vsi vaši otroci, tudi ta malkica tam, ki šopek v rokah drži.

Jošt.

Posebno veselje nam bo s tako poštenim možem in tako dobrotljivo ženo, z dobrotnico mojega otroka vkupno se radovati. Tudi oni pastirski fantek tam le, moj veseli spremljevalec in kažipot, mora biti naš gost.

Kmet.

Vsi kar jih je tukaj, morajo z nami jesti. (s prsti popokne.) Zdaj je še le moje veselje

popolno! Ker smo pa ravno tako veseli vkupaj, hočemo še poprej zapeti pesen, ki je zložena našemu ljubemu očetu Benku na čast. (K Benku.) Kaj nij, blagi gospod?

B e n k o.

Hvalimo in častimo rajši večno usmiljenje božje! Zapijte rajši pesen: „od milosti božje,“ katero sem vas nedavno naučil. Zakaj vsa čast in hvala gre edino le večnemu Bogu!

(Pojejo:)

E d e n.

Temna noč mine —
Zopet lepó
Sije nam solnce,
Solnce zlató!

Z b o r.

Kar je zemlji zlato solnce,
Milost božja je za nas:
Bod'mo mili vsaki čas!

E d e n.

Rosa cvetlice
 Vele hladi,
 Novo življenje
 Jim podeli.

Z b o r.

Kar je rožam hladna rosa,
 Milost božja je za nas:
 Bod'mo mili vsaki čas!

E d e n.

Kadar po letu
 Solnce pekli,
 Lipice senca
 Nas ohladi.

Z b o r.

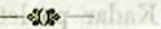
Kar v vročini hladna senca,
 Milost božja je za nas:
 Bod'mo mili vsaki čas!

Eden.

Kadar od žeje
 Zemlja reži,
 Dežek se vlije,
 Vse napoji.

Zbor.

Kar je suhi zemlji dežek,
 Milost božja je za nas:
 Bod'mo mili vsaki čas!

Zlato tele

(iz zapiskov)

Ko je Mozer na svoj stariji svet in
 postavil Gospo ...
 goj v sili ...

III. del:

Različni spisi.

zaradi tega kavalir se je bil ...
 stopijo trije moški izred ...
 Datan in Aldan, ...

-o-o-

„Postul! — Postul! — ...
 ljudstva in ...
 da la mnogocvetnega ...
 Tada vsaki naj stopi ...
 rek zastopat bodo ...

In ...
 ko: „Kazenska ...
 in Obliki? Zlat ...
 hi Mozeri ...

Eden.

Kadar cel moje
 Zemlja rahi,
 Drogah so vije,
 Vse napoji.

Zbor.

Kar je svet III. del
 Milost moja je za nas:

Realizirani epizai.

Zlato tele.

(Iz rokopisov.)

Ko je Mozes na gori Sinaj bival in postave Gospodove prejemal, je ljudstvo pod goroj v aboti svoji se zedinilo v tem, da si napravi malika, in ga moli. Ali nedini so bili v izbiri njegove podobe, in zarad tega kavšali se jako med seboj. Sedaj stopijo trije možje izmed ljudstva: Kore, Datan in Abiron, ter zavpijô s polnim grlom: „Posluh! — Pustite, naj se začujejo glasovi ljudstva in nja volja. Moreda se zedinimo, da iz mnogovrstnega če postati celota! — Tedaj vsaki naj stopi k onemu, kojega izrek zastopat bode mu drago.“

In Kore stopi prvi pred ljudstvo rekoč: „Božanska se meni vidi slobodna Moč in Oblast!“ Zdaj se vsujejo h Kore-tu vsi, ki Mozesu zavidajo vladarsko oblast, hle-

peči lastne svoje časti. In vsi oni zavpili so: Slobodna Moč in Oblast, naj bode naš Bog! —

Za njim stopi Datan naprej rekoč: „Božanska se meni dozdeva slobodna Rada in Živa.* Kaj je ovo življenje v puščavi? — Nije li slepa postava in prazno zdržanje?“ — Na to zagrmijo k Datanu vsi, koje baš mikajo mesenati in negodni lonci Egipta. In zadrli so se: Rada in Živa naj bode naš Bog!

Nato stopi tudi Abiron pred ljudstvo rekoč: „Jako božanska se meni vidi Dika zlata in bogastva, ker ž njo dobiva se Moč in Oblast, Rada in Živa!“ Koj jo vderô k Abironu vsi grabljivi žohari in služabniki zavida, in zakričijo enim glasom: Zlato in srebro bodi naš Bog!

A vse ljudstvo zajucka, kličeje Arona in sili ga rekoč: Vpodobi nam našega Boga! In Kore zapovedajoč Aronu reče: „Vpodobiti moraš moč in oblast vladarsko po uzoru

* Lust und Genuss.

Egipta!“ In Aron poprime klinec in nariše glavo — glavo bikovo s silovitimi rogovi! A Kore in njegova druhal to videti zavpije: Dobro je! dà, tako je dobro! —

Nato se oglasi Datan rekoč: Čemu sama glava? — Vpodobi k glavi trebuh tudi, znamenje Rade in Žive! — In Aron riše in nariše k glavi mesenati vrat in debeli vamp. — Po tem takem se pokaže cela podoba, — podoba bika.

Sedaj zajucka ljudstvo in kliče: Evo! našega Boga! Abiron pa govori k ljudstvu: „Možje in starašini ljudstva! potrgajte zlate uhane gospém in ženam svojim, vi sinovi in hčere, krasotice mile, donesite simkaj zlatine in dragotine svoje, da zlatno postane božanstvo naše!“ Nemudoma nanosi ljudstvo Aronu obilen kup dragoce-nostij svojih. — Lije in izlije se zlato tele. — A ljudstvo mu žge kadilo, in raja okoli malika.

Nenadoma pa stopi Mozes med ljudstvo, noseč tabli zapovedij Božjih, in ko zagleda

malika, razžalosti se v duhu rekoč: „Po svo-
 jej Radi in Živi napravili ste si malika, naj
 bi ne branil vašemu mesenemu poželenju.“
 — Mozes zaneti kurišče — sežge zlato
 tele, pepel potrosi v vodo, in da jim piti
 rekoč: „Pijte, — pijte! — in napijte se slad-
 čice svojega malika!“

Ubožen premožen.

(Drobt. 1851.)

Lansko spomlad pride k Jevšinskemu graščaku na Slovenskem nek mladi in vro jaki možun miloščine prosit. Graščak ga gori in doli gleda in upraša: „Ali se nič ne sramujete beračiti, ker vendar tako lepo istino (kapital) posedujete?“ Prošnik žlahnega gospoda debelo pogleda in počne zagotavljati in prisegati se, da razun cap in cunj na sebi ni peneza ne glešta.

„Že vidim, veli graščak, da me ukaniti želite. Znete, mož, kos kruha vam dam in čašo vina! potem pa, ako vam je ljubo, nacepite mi seženj drv, in dobro vas bodem plačal. Ako mi to storite, vam potem pokažem istino, katera je vaša, in vi še menda za njo ne veste, in zagotovim vas, da v prihodno od samih obrestij lahko ži-

vite, brez miloščine in nadležnega poto-
vanja.“

Čudne se zdiyo beraču te besede; nada skoraj posesti istino lepo, daja mu veselo srce. Urno popade drvenico (sekiro) in srčno se dela poprime. Blaga misel, da sedaj morda zadnje težko delo opravlja, in da mu bode obljubljena istina skoraj v žepu, deli novo moč od lenobe gnjilim kostem. Delo gre dobro od rok, in hitreje, kakor pri navajenem drvarju, je seženj drv nasekanih.

Po storjenem delu se brani ptujec plačila, ter samo to prosi, naj žlahni gospod mu pové, kde da je istina njegova. — „Kar sem obljubil, veli graščak, hočem izpolniti; nate tukaj za opravljeno delo dve srebrni dvajsetici; mislim, da ni premalo. Vojak ima na dan po 5, po 6 krajcarjev in pol hleba, pa zadovoljno živi; bodete toraj vendar tudi vi s 40 krajcari lahko živeli.“ — „Res da lahko živim, ali kde pa je za vsaki dan delo?“ — „Oj dela zadosti, kdor ga le hoče.

Glejte, tlake sedaj ni več! Namesti tlačanov moram jaz dan na dan po dvajset delavcev najeti, in vsi živijo od dela in svojega zaslužka, ali nobenemu še dosedaj ni bilo potreba, razcapanemu hoditi, lope odpirati in kruha prositi.“

„Ali nikarte žlahni gospod, veli prošnik, me tako dolgo pekliti; povejte za božjo voljo mi rajši, kde je istina moja?“ „Nate tukaj le je! reče graščak primši možuna za roke; tote zdrave močne roke le so vaša lepa istina.“

„Žnjimi ste vidanes dve dvajsetici (40 kr.) zaslužili, in ob času košnje, žetve in mlatve vam bodo še več obresti prinašale. Glejte! ako vam one vsaki delavnik dve dvajsetici zaslužijo, znese to v enem letu, ako nedelje in praznike odvezamemo, dobrih 295 delavnih dni, to je 590 dvajsetic, ali pa 118 goldinarjev. Glejte, to je najmanje, kar si lahko v enem letu s svojimi rokami zaslužite.“

„Tisoč goldinarjev mora biti istine, da nese petdeset goldinarjev obrestij.“

„Vaše roke vam pa, kakor sem rekel, prav lahko prislužijo vsako leto 118 goldinarjev, one so toraj toliko vredne kakor 2360 gold. istine, ali po 5 odstotkov vloženega kapitala.“

„Spoznate zdaj, kde da je vaša istina? Vaše zdrave krepke roke so tista istina, za katero doehmal niste vedeli. Delajte tedaj s svojimi zdravimi rokami prav pridno, in po hišah kruha prositi vam potreba ne bo!“

Tako je modri graščak s tem dela boječim možem govoril, in ta pogovor je vsaj to dobro učinil, da so se enaki postopači in lenuhi za naprej Jevšinskega grada skrbno ogibali.

Cesarski deželni stražarji so jeli sedaj take lene berače in potepuhe preganjati, naj se vsaki v svoj rojstni kraj zavrne, da ga tam domača okolica živi.

Hvala za to napravo našemu presvitlemu cesarju! ali da bode ta naprava resnična, izvirek blagodara po deželah, stopite na noge vi izvoljeni srenjski župani,

svetovalci in kmetje po okolicah, in ne davajte takim lenuhom, ako v vaše srenje pridejo in so drugač zdravi in zmožni za delo, niti jesti, niti piti popred, dokler vašemu delu svojo jim od Boga dano istino ne posodijo, in videli bodete, kako hitro se bode zmanjšalo število prihajalcev in postopačev.

Vi očetje pa in matere, vadite neutrudljivo svoje otroke iz mladih nog mnogovrstnega dela, da se gnjila lenoba njihovih udov ne prime. Kažite jim v mladih letih lepo istino, od katere zamorejo lahko do smrti pošteno živeti. In ravno to je, v prihodno, ako želimo boljših časov doživeti, jako jako potrebno. Samo na ta način se bode naših starih pradedov zlati slavjanski pregovor med nami uresničil: „Ubožen premožen.“

Kdo hoče šnupati? *

(Drobt. 1851.)

Oprostite, drage Drobtinice, da se priprosta učiteljica predrzne vam svoje otožno in nemirno srce razkriti, in se vam potožiti o reči, katera je za njo ravno tako žalostna, kakor ostudna.

Že je pet let minolo, kar sem s K—skim učiteljem, svojim možem, zaročena in nikdar bi ne bila verjela, da se bode moj mož v tako kratkem času tako daleč spozabil, druge reči više obrajtati, kakor mene. Oj, kdo prenese, kar jaz uboga prenašati moram! Moj mož šnupa tobak —! In še v najnih zarokah je on šnupavcem jako nasproten bil, mnogo smešnega o njih po—

* Odgovor: Kdor šnupati hoče, naj čita poprej list mlade učiteljice D. J. pisan nemškimi Drobtinicom v Pragi, kateri tu poslovenjen sledi. Pis.

vedal, in meni, ki šnupavce po nobeni ceni trpeti ne morem, obljubil, da se tega nesrečnega praha nikdar lotil ne bo. Ali sošel se je nekolikrat s tovarši, ki so mu šnupke ponujali, in prej, kakor sem se sirota zavedla, že je tobačnica tu bila; od začetka še skrivaj med pisarijami, potem očitna na mizi. — Kaj sem od te dobe zavoljo tega šmentanega šnupanja že prestala, hočem vam od mnogovrstnih gospodov čitanim Drobtinicom sporočiti; zna vendar biti, da bode moja beseda pri mladenčih, ki se za učiteljstvo pripravljajo, toliko premogla, da se te gnjusobe ne lotijo, in tako sebi in svojim bodočim ženam življenje polajšajo.

Ne vzemite mi za zlo, ako bodem od tega ostudnega in negnjusnega šnupanja nekoliko govorila. Zato poslušnite šnupavci pazljivo, kaj tisti od šnupanja mislijo, ki v tej smrdljivi štupi svojega čuta še niso umorili. Tobakajcem usta smrdijo, vendar temu se še lahko pomaga, ako se usta več-

krat izperejo in izmijejo. Res, tudi tobakaja je prazna pija, in čudovitni vžitek veselja; vendar je le bolj zvonajno in dimnato, za telesno zdravje ne tako škodljivo razkošje, kakor šnupanje.

Ako se dva tobakajca snideta, ne pade nobenemu v misel, med seboj tobaček si zmenjavati, in se tako soznanjati. Ali pazimo dva šnupavca; ako se snideta, mahoma, kakor bi trenil, sta si po nosu in tobačnici znanca. Šnupke si ponudita in že sta si prijatla; sedaj tega priljudnega — preličnega — prekrasnega noslanja nij konca ne kraja, — da! ono zateglo srkanje in hargotanje po nosnicah je za nje, oj! presrečna in edina slast in veselje. —

Najprvo hočem popisati nadloge, katere šnupavci sami sebi delajo, potem pa tudi pokazati, kolike nadloge drugi ljudje poleg takih nesrečnih grdežev imajo; zakaj to, da je vsak šnupavec milovanja vreden, to pravi šnupavci sami spoznajo.

Šnupavci, ki so tako rekoč, bratje v

bratovščini smrdljive tobačnice, imajo eno dačo več od drugih ljudi, in to ni malo rečeno v sedanjih slabih časih. Moj mož vsaki dan toliko zašnupa, kolikor moj najmlajši otrok za živež potrebuje, to je pet krajcarjev; ako bo tedaj moj za drugo dobri mož sedemdeset let doživel, bode, ker je sedaj v tridesetem letu, svojim otrokom 720 gold. brez obrestij s svojim umazanim nosom posrkal. Koliko denarja se pa še vrh tega pomete za tobačnice in rute! — Oj nesrečna kuga!

Šnupavec ne more ničesa delati brez tobačnega praha med prsti. Zjutra, komaj zbudivši se, mislite, da se spomni svojega Boga, svoje žene, svojih ljubih otročičev? — Oj ne! Hitro in naglo prime za tobačnico, in prva misel in molitva jutrna je šnupka, ki jo svojemu nosu daruje. Gorje meni in otrokom, ako zvečer pri zadnji šnupki tobačnico založi, da zjutraj hitro pri rokah nij! Po nobeni ceni ne more ne moliti, ne v učilišče iti, ne za orglje pri-

jeti, dokler začarane tobačnice ne najde; le-ta mu edina, kakor sam veli, dobre misli obudi, ravno kakor da bi nešnopavci vsi bili brez glave in bi pred znajdbo vražjega tobaka možje vsi bili slamo v glavah nosili.

In kadar v časih v tobačnici tobaka zmankuje, kaka nevolja in sitnost se takrat prodaja! Nobeden še tako prijazen pogled od mene, nobeno milovanje od strani njegovih ljubih otročičev, ne zamore njegovega zgrbančenega lica pogladiti in njegovemu temnemu obrazu navadne prijetnosti in lepote podeliti.

Oj, kolikokrat okušamo to mi domači, in otroci v šoli! Kolikokrat se o taki priliki uboga tobačnica mora odpreti, kako se s vsakovrstnim orodjem po njej predragi prah postrguje in pometa, dokler se ne sveti, kakor čisto zrcalo, ravno kakor da bi kakov imenitni in častiti praznik za njo prihajal! Sedaj morajo vse suknje, vse hlače na svetlo, vsaki žepek se na robe obrne, in skrbno preišče, dokler se zadnji

krajcar ne iztakne — in zdaj le hitro, hitro, da nos ne odpade, po tobaka! — In glej, kakor hitro nosnice zopet prvo šnupko posrkajo, kakošna nagla sprememba! — Njegov obraz se očitvidno razjasni, dobra volja in ljubi mir doma, kakor v šoli, se zopet povrne, ves je živ in vesel, kakor zemlja, kadar jo po grdem vremenu prijazno solnce posije.

Ako gre po svojih opraviilih od doma, in pripeti se, da je tobačnico seboj vzeti pozabil, oj kolika nesreča in kakošno izdihovanje! Vendar, če ugleda soseda, še tako grdega umazanca, tobačnico iz žepa potegovati, rahlo na njo potrkovati, in počasi odpirati, — oj kako požmrkuje z očmi in nosom, kako mu krč prste natezuje, in oh, kako srečen je, če se tobaček njemu ponudi in šnupka obilna vlovi!

Če jaz svojega sicer snažnega in zdravega moža preišlujem, oj, kako je vendar nesrečen! Večkrat pravi, da nijma več ni voha, ni okusa, in dolži tega neko pre-

hlajenje, in če mu velim, da je temu krivo edino le njegovo ostudno šnupanje, ga to razkači in razpali, in očita mi, da mu ničesa ne privoščim. Da bi on denar, ki ga za tobak izdaja, za kako drugo prijetniše razkošje obrnil, nič bi ne rekla; pa zavoljo tega negnjusnega praha svoje zdrave počutke v nevarnost postavlja, in sčasoma sè vsem oslabiti, to je gola nespamet! Meni se čini, kakor da bi šnupavec ne imel več svoje volje in svojega lastnega duha v sebi, ker pri njem mora vse šentani tobačni duh storiti. Če ne šnupa, ne more delati, ne učiti, ne orgljati, tudi celo ne govoriti; ker gotovo je, da na vsako imenitneje prašanje odgovora poprej dati nij v stanu, dokler prav obilne šnupke posrkal nij. To večno draženje telesnih žilic človeške počutke umori, in šnupavca prerano v krtovo deželo spelja.

Sedaj hočem pa tudi dokazati, kolika sitna nadlega da je šnupavec drugim ljudem, posebno pa moj šnupavec meni. Kako

sladko je za šnupavce, kadar s svojimi nosnicami srkajo tobak, in oh! kako nadležno in britko za druge! —

Šnupavcu lukajo, kakor črni črviči, izpod nosa mokre drobtine tobaka, ki prilezejo večkrat brez njegove volje na ustnice, na brado in belo srajco pod vratom, in so gotovo za vsakega nešnupavca stud in gab. Mene vselaj srce zaboli, ko vidim, kako šnupavci pri vsaki šnupki britko in grenko zapotegnejo in zgrbančijo svoj sicer lepokrasni, žlahni in moževni obraz! Oj kakošna muka še le za me, kadar me moj preljubi mož s poljubom razveseliti želi! Smejati se moram, pa tudi razjokala bi se, kadar vidim prijatele, katere moj mož poljubovati začinja, kako se zvijajo in odtegujejo, da se tej nevarnosti izmuznejo, in ako jim nij mogoče, kako se z grenkim obrazom in mežočimi očmi njegovej silni volji udajo. Oj kaj še le bode, če moj šnupavec veliko starost dočaka, oj preuboga sirota jaz!! —

In če si tudi vsako drugo uro novo

oprano ruto vzame, vendar vidim, kako čudno se ljudem gabi, kadar on smrdljivo in črno onesnaženo bandero svojega nosa razgrne. —

Kako hudo vse to ženo žaliti mora, vsak nešnopavec lahko spoznade, in gotovo bode omiloval mene ubogo mučenico.

Čudno nelično in nedostojno je šnupanje za ženske, to se ploh priznava; ali ni za pikico lepše tudi pri možkih nij. Le navada izgovarja to nerodnost pri ljudeh, ki te nesreče nijmajo, s takim neugodnim šnupavcem v bližnej zavezi živeti. Sedaj še le vidim, kako preljubezniv je mož, ki ima snažen nos, snažna usta in snažno brado.

Gospé in žene, ki imajo može šnupavce in pijance, njih nebesa morajo biti tamkaj dvakrat lepša mimo drugih, ker trpijo tukaj dvakrat večí oj in joj!

Branite me, vas prosim! drage Drob-tinice! zakaj zašnupana bratovščina, katero moj mož kot vojvoda vodi, me bode zavolj

tega lista smrtno preganjala; vzemite me slabo ženstvo v brambo in varstvo.

Očitno povem, da niso moje želje, naj bi stari moške zavoljo mojih besed morali svojo ostudno šnupanje popustiti; oni so nepoboljšljivi, in ne zamorejo več te navade opustiti, ker moč njihovih počutkov je že preslaba, in glava od tobaka že strena; tudi kriva biti ne želim, da bi oni oslepeli, oglušali, pamet izgubili, mrtvoudni postali, ali prenagle smrti umrli, kar bi se znalo zgoditi, ker tako vsi gospodi šnupavci s besedo in dušo trdijo, ako bi naglo in za zmirom morali šnupanje pustiti; le samo mlade gospode, bodoče može in učitelje, bi rada prijazno in materno posvarila, naj se te negude ne privajajo, katera prihodke manjša, slabi in mori telesne moči, krasne možé ostudne in drugim ljudem zoprne dela, zadnjič pa tudi večkrat lepo zastopnost pri hiši kali in ljubi mir razdira.

Kazalo.

Prvi del: Pesni.

A. Različne:	Stran
Moje želje	5
Vse mine	7
Lastavici slovo	9
Jutrnica	12
Očetova roka	14
Dečko s planine	16
Spomlad	18
Spomlad in mladost	21
Skrjanček	22
Moja ovč'ka	23
Pri zibelu	24
Grob zaročnici	26
Oblakom	28
Prijateljstvo	30
Veselje Štajerca	33
Napitnica	35
Zdravje	37
Prijatelju Jakobu	37
Novomešniku	38
Žolcpaškim planinam	39

	Stran
Vojaški očenaš	40
Angelina	42
Lavorik	44
B. Cirkvene:	
Usmiljenje	53
Božična pesen	54
Jezus Nacarenski	58
Najslajše srce Jezusovo	61
Marija Svečnica	64
Pesen, peta pri žalostni Materi božji na stari sveti gori	66
Pesen, pri novi sv. meši	70
Novi altarji	75
God sv. Mihaela	77
Sv. trije kralji	80
Pesen na vernih duš dan.	88
Slavospev treh babilonskih mladeničev	87
Drugi del: Mala pevka.	
Igrokaz v 5 dejanjih	91
Tretji del: Različni episi.	
Zlato tele	219
Ubožen premožen	223
Kdo hoče šnupati?	228

